

POŚLUSZEŃSTWO (991) *sb n*

-eństwo (989), -ęństwo (2).

Oba o jasne; -e- (68), -é- (1); -e- : -é- *BiałKat* (10:1).

sg N pośluszeństwo (100). $\diamond$ *G* pośluszeństwa (231). $\diamond$ *D* pośluszeństwu (50). $\diamond$ *A* pośluszeństwo (358). $\diamond$ *I* pośluszeństwem (82); -em (9), -(e)m (73). $\diamond$ *L* pośluszeństwie (165). $\diamond$ *V* pośluszeństwo (1). $\diamond$ *pl N* pośluszeństwa (2). $\diamond$ *A* pośluszeństwa (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Spełnianie bez sprzeciwu czyichś rozkazów, karność, uległość; oboedientia HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Calep, JanStat, JanPrzyw, Cn; obsequela, obtemperatio Mącz, Calep, Cn; oboeditio Vulg, PolAnt; obsequium Mącz, Cn; auscultatio, marigeratio Mącz; obsecundatio JanStat; obsecutio, obsequentia, parientia Cn* (623) : *Mącz* 21c, 233c, 256b, 385d, 421b, 443b; *Co/* tym ochotniej W.M. vczyńisz/ im to lepiej/ niż kto inny rozumiesz/ iáko wiele ná pośluszeństwie należy/ gdzie ma być porządek. *GórńDworz* C7v; *Calep* [712]b, 716b, [718]b; *Sprawiedliwość pośluszeństwo rodzi: pośluszeństwo rząd: rząd bogactwo GostGosp* 2; *SkarKaz* 44b.

W przeciwstawieniu: »pośluszeństwo ... rozkazowanie« (1): Y niemniej to potrzebna/ pożyteczna/ y wedle przyrodzenia rzecz iest pośluszeństwo/ iáko y rozkazowanie *GórńDworz* Gg3.

Zwroty: »w pośluszeństwie odzierżawać« (1): *Mącz* 448a *cf Szereg*.

»do pośluszeństwa przywodzić« (1): *Redigo – Doposłuszeństwa przywodzę. Calep* 902a.

Szereg: »pośluszeństwo a dobre obyczaje« (1): *In officio retinere, W pośluszeństwie á w dobrych obyczajách odzierżawać. Mącz* 448a.

a. *Wobec człowieka i instytucji (też Kościoła)* (305) : *BierEz* F2; *LibLeg* 8/133v; *DiarDop* 110; *BielKom* G2v; *KrowObr* 138v [2 r.]; Pośluszeństwo takie vnich [w Księstwie Moskiewskim] gdy komu Hośpodar każe sobie gárdło vrznąć/ vczyńi to wneth. *BielKron* 429; Iáko fie Tátár(owie) íprawuią wciągnieniu także wpołożeniu: mam zá to że te^{go} nietrzebá piíać gdyżefmy ich wízyfcy fwiádomi/ iákie pośluszeństwo vnich/ iákie wytrfánie nędze *BielKron* 439v, 255, 401; *RejAp* 66; iż po bácznym práwi rozkazániu nic/ kiedy ci ktorzy słucháć máią/ miáfto pośluszeństwá rádzić chcą. *GórńDworz* L5; *RejPos* 74v; *BielSat* N4; *WujJud* 157 marg, 215, Mm2, Nn; *RejPosRozpr* c3v; *RejPosWstaw* 41v marg, [41⁴] [2 r.]; *ModrzBaz* 21v, 23, 114; *Pátryárchowie Cárogroccy/* gdy od ftárlzego íwego odftápiłi/ á onego słucháć przeftali: v fwoich tełz młódzzych pośluszeństwo ítráćili. *SkarJedn* 363, 374; *Trudność* onę ktora wnas iest ku fzczeremu y vprzeymemu pośluszeństwu/ rychło w sobie wiárá wielką włacił: gdy to co mu ftárlzy rozkazał/ zá głos sobie Boży poczytał *SkarŻyw* 297, 14 [2 r.], 16 [2 r.], 30, 113, 160 (24); *ReszPrz* 73; *GórńRozm* A3; Pośluszeństwo ma bydź/ ktore Pan ma mieć po káżdym słudze záwždy: á sługá nic nie ma czynić áni Kmiotek nád wolą iego chcąc *GostGosp* 148, 8, 12, 162; *WujNT* 201 marg, 271 marg, 595, 801 marg; *Do tey [tj. do wojny]* po łáłce Bożej/ zgodzie ípolney/ naywięcey trzebá pośluszeństwá/ bez ktorego y nalepże Hetmáństwo/ rządy y męłtwo/ nizacz niełtoi. *PowodPr* 62, 43, 60 [2 r.], 62 marg; *SkarKaz* 121a; *Co [Turcy]* w niczym bárzi mocy íwey nie pokłádáią/ Iáko w wielkości ludzi ktorych záwłze máią. *Spotrzebę [!]* íwá á záłię w groznym pośluszeństwie *CzahTr* F3v, F4; *SkarKazSej* 678a, 686b marg.

posłuszeństwo dla kogo (1): wielka iest rozność báwić się świeckimi rzeczami z chuci y z miłości ku nim/ a báwić się imi z łamego pośłuszeństwa dla Bogá y kościoła y sług Chryśtułowych. *SkarŻyw* 335.

posłuszeństwo komu, czemu (20): *HistAl* L4; Coż takiego náduyefz w kołcyele pośpolitym/ co by było przeciw flowu Bożemu? [...] Obwyżánye ná pofty/ ná śwytá/ ná śpowyedź/ ná pośłuszeństwo kłyężey/ biskupom/ y papyeżowi *KromRozm I P*; *GroicPorz* a2v; Y iákoż krol nie iest mocniejszy ktoremu się dzieie takowe pośłuszeństwo [*qui sic diffamatur*]? *BibRadz 3.Esdr* 4/12; Pośłuszeństwo ma być rodzicom. *RejPos* 40v *marg*, 39 *marg*, 40v; *SkarJedn* 159; *SarnStat* 437. Cf »posłuszeństwo przełożonym«. Cf też *Zwroty*.

posłuszeństwo ku komu (11): *Diar* 62; *SkarŻyw* 346 [2 r.], 509 *marg*; Trzáfło w Szkocyey wśelákie powinne ku Krolowi Pánu śwemu pośłuszeństwo. *ReszPrz* 74; *WujNT* 201; Dźiwuię się iż moy śtryi Chrześcijány przesłáduie/ gdyż zakon ich tak pilnie wiernego ku pánom śwoim pośłuszeństwa poddánych náucza. *SkarKazSej* 687a. Cf »posłuszeństwo czynić«, »posłuszeństwo ku starszym«.

posłuszeństwo przeciw(ko) komu (10): *GroicPorz* l4; nie málz wiáry przeciwko Pánu Bogu/ nie málz vczciwości przeciwko Vrzędom/ nie málz pośłuszeństwa przeciwko Krolom *OrzRozm A2v*, A3; *BielKron* 258v; Tákci tá nowa Ewányelia [...] ode Dyabła ná świat ku vpadku ludzkiemu pośłaná/ vmié: áżeby oná pośłuszeństwo przeciwko Páftyrzom Duchownym krádnąc/ wiáre wśyśtkę przeciwko Królom łamáła/ gásiła y tłumila. *OrzQuin K4*, L2v; *SkarJedn* 357; *WujNT* 171, 2.*Cor* 7 *arg*. Cf »posłuszeństwo przeciw przełożonym«.

posłuszeństwo na co (1): Pośłuszeństwo ná wieczne zámknienie w Celli. *SkarŻyw* 14 *marg*.

posłuszeństwo w czym (2): *MurzNT* 76; Tu widzimy/ iż pośłuszeństwo w rzeczách duchownych powinien iest káždy przełożonym duchownym *WujNT* 783.

posłuszeństwo czyje [= *kto jest posłuszny*] [*w tym: G sb i pron* (11), *ai poss* (6), *pron poss* (3)] (20): *LubPs* cc3v; *KrowObr* 139 [2 r.], 241, Rrv, Ss3v; *OrzRozm A3*; *SkarJedn* 357; gdzie tych pośłuszeństwo/ ktorzy się z łácných rzeczy śtárlzym wymawiaią? *SkarŻyw* 16, 202 *marg*, 212 *marg*, 225 *marg*, 250; *GórnRozm Mv*; Piśálemci dufáiąc pośłuszeństwu twemu: wiedząc iż też nád to [*tj. nawet więcej*] co mowie/ vczynifz. *WujNT Phil* 21, 2.*Cor* 7/15; ZOłnierze piéniężni [...] byđz máią pośłuszní Hetmánowi/ y wedle żołnierzkiego pośłuszeństwa iemu poddáni. *SarnStat* 427, 829; *SkarKaz* 606a; *SkarKazSej* 686b.

posłuszeństwo czyje, czego [= *komu, czemu*] [*w tym: G sb i pron* (23), *ai poss* (10)] (33): *OrzQuin S4*; A tu śie dopirko czáfu śwego obaczyfz/ iefliże cie będye vmiáło wymowić pośłuszeństwo dekretałow thwoich álbo przodków twoich. *RejPos* 347, 69v; *BiałKat* 363v; *SkarŻyw* 270, 527; Pośłuszeństwo Burmistrzá ma byđz *GostGosp* 144; Wolność Chrześcijánśka nie wyzwála z vrzędowego pośłuszeństwa *SkarKazSej* 698a. Cf »bywać w posłuszeństwie«, »od posłuszeństwa odstąpić«, »od posłuszeństwa odwodzić«, »posłuszeństwo kościelne«, »posłuszeństwo starszych«.

I sg w funkcji przysłówka: »posłuszeństwem« = *posłuszenie* (2): vważáiąc [...] obywátelów króleśtwá Polśkiego śtałość: [...] którzy wiernym pośłuszeństwem [*obsecundatione fidei JanStat* 5] ná żądánie náłże bárzo trudné nieprześpieczenśtwá ciał [...] podéymuiąc/ wśzęd y závždy nam byli pośłuszní. *SarnStat* 9 [*idem*] 889.

W połączeniach szeregowych (25): KromRozm II ev, e4; W tey przyliedze [mnisi] trzy rzetzy flubuią chować. Naprzod poślufzeństwo/ pothym tzyfłość/ á trzećie vbofstwo. *KrowObr* 137v, 133v; *Leop 1.Petr* 5 arg; *OrzRozm* A2v; *OrzQuin* L2v; *RejAp* 115v; *RejPos* 69v; Ma też Mołkwá fwe dary ołobne w rzeczách Rycerłkich że [...]/ Nędze y niewczás wytrfáią/ iáko ieft głód/ źimno/ gorácość/ mokrość/ kárność wielka/ poślufzeństwo/ zgodá/ przeto pod nimi trudno álbo s pracą Zamek wźiąć. *BielSpr* 66v, 10v, 11v; *WujJud* 143; MAfz rozmáitych cnot w tey mátce y corce iey Eufrázyey świetne przykłády/ powściágliwość w małżeństwie/ nabożeństwo/ iáłmużny/ wzgárdę tego świata w wdowfście/ pokorę/ pracą vftáwiczną/ poślufzeństwo/ y ftraż wielką czyfłości wpánieństwie. *SkarŻyw* 227, 183 [2 r.], 184; *ReszList* 184; *LatHar* +++2v; *WujNT Philipp* 2 arg; *SarnStat* 11, 956; *SkarKaz* 83a; Bo ná żadnym [sejmie] fię nic nie nápráwi/ á fnać fię po káżdym co fkaźi w poślufzeństwie/ w kárności/ w fprawiedliwości y w práwách pobożnych. *SkarKazSej* 660a, 686a.

W przeciwstawieniach: »posłuszeństwo ... buta, przełożenstwo« (2): Którego ná Biłkupfstwo wzywáią/ nie ná przełożenstwo go wzywáią: ále ná poślufzeństwo wfzytfkiego Kościoła. *BiałKat* 38v; Więc nie iedno tym [statutem]/ ále poślufzeństwem przodkow wálznych/ nie butą Polfka fkrzydła [!] fwe roźlzerzyłá. *GórńRozm* Mv.

W formule grzecznościowej (1): Gdy krolowá Kandacis przećciłá lift/ nátyhmiaft poślálá pofly do Alexandra/ ktorzi mu niefli rozmáite dary/ y lift tákowy. Alexandrowi Krolowi nád krolmi Kandacis krolowa Merońska poślufzeństwo. *HistAl* L4.

Zwroty: »by(wa)ć, mieszkać, żyć, chodzić w posłuszeństwie« [w tym: czyim (7)] [szyk zmienny] (8:2:2:1): *RejKup* t8v; Iż tu Pan rofkázuie w poślufzeństwie bywáć/ Tych ktorzy będą fwoich zwirzchności vżywáć. *RejWiz* 183, 60; *OrzList* d3v; iż káźde dzyeciátko bywa miłfze rodzicom fwoim/ kthore chodzi w poślufzeństwie ich/ á wedle woley á myfli ich/ niżli złe á niepoślufzne. *RejPos* 256v, 40v, 41, 43 [2 r.], 306; pomyflic możefz/ przez ony látá ktorych dorofł Syn Boży młodzieńkich y męfskich lat: iłz będąc w poślufzenstwie Iozephá/ [...] robił z nim rzemiefło iego. *SkarŻyw* 244; Oto żył iáko puftelnik/ w zátáieniu y milczeniu y w poślufzeństwie *SkarKaz* 39b, 161a.

»posłuszeństwo czynić, wypełniać, wyrządzać; posłuszeństwo ma być czynione« [w tym: komu, czemu (9), ku komu (1)] = *oboedientiam praestare JanStat* [szyk zmienny] (9:1:1:1): A [t]ák [dzieci] fie náuczą iáko powinne fą ćzić rodzice fwoie/ tymże wyrzą[dz]ać wiernie powinne poślufzeństwo/ á iuż sfárzázle pobożnie chowác y żywić. *RejPosWstaw* [41³]; Niewinni fą krolowie Chrześciáńfscy y inne rzeczy poľpolite/ iednego nád fobą Cefarzá mieć y iemu poślufzeństwo świeckie czynić *SkarJedn* 201, 205; Szemránía z uft iego nikt niefłyfzał [...]. wefoło káźde poślufzeństwo ku máłym y wielkim wypełniał. *SkarŻyw* 354, 225, 226, 411; *StryjKron* 355; poddáni co naybárźiey o tym myślá/ żęby [!] ábo máło/ ábo nic poślufzeństwá nie czynili. *GórńRozm* D2; *SarnStat* 74, 203, 277.

»mieć w posłuszeństwie« (1): iáko Święty Páweł náutza: Być Biłkupámi bes przygány/ [...] ktorzyby vmieli domy fwoie rzędzić/ y dziatki fwoie mieć w poślufzeństwie *KrowObr* 129v.

»posłuszeństwo oddawać; posłuszeństwo ma być (a. bywa) oddawane« [w tym: komu, czemu (4)] [szyk zmienny] (6;2): *BibRadz* *2; *CzechRozm* 251v; *StryjKron* 355; *ReszPrz* 107; Nie czym infzym bowiem kwitną Rzeczypoľpolite/ iáko thym/ gdy práwom zupełne bywa od káźdego oddawáne poślufzeństwo *Phil* D3; pámiátká Oycowfkiey fkromności ták wiele v nich wáżyłá/ y

nádzieią przyśzły ludzkości w potomku/ iż wśzyfcy woleli oddawć poślufzeństwo fłudze [*opiekunowi nieletniego syna*]/ niżby potomftwo takowego Pána fwego opuścić mieli *Phil M2; WujNT Ccccc3; SkarKaz*)(2v.

»od [czyjego] posłuszeństwa odstępić, odstać« [szyk zmienny] (2:1): [*Kolumb*] Ieśt też thák zazdrościwy/ iż nas nie dopuźczć do tych fztół gdzie złoto kopáią [...]: prze to y prze wiele inych przyczyn odfćalíłmy od iego poślufzeńftwá. *BielKron* 443v; *SkarŻyw* 493; tedy tym/ którzy lenném právem imiona dźierzć/ [...] będzie wolno [...] przez karánia od poślufzeńftwá rzeczónego Biskupa [...] odfćepić [*licebit ... ab obedientia ... resilire JanStat* 910] *SarnStat* 1125.

»od posłuszeństwa odwodzić« [w tym: czyjego (2)] [szyk zmienny] (3): Sebá Izráelczyki odwodzi od poślufzeńftwá Krolá Dawida. *BibRadz* 2.Reg 20 arg; [*heretycy*] Zakonniki y poddáne od poślufzeńftwá odwodzą/ á ná wolność Ewángelńkć/ to ieśt ná fwą wolą przywodzą. *WujJud* 133v, 119v.

»w posłuszeństwie odzierzeć« (1): *Mqcz* 448a cf »dobre obyczaje i posłuszeństwo«.

»przysiąc (a. przysięgać, a. poprzysięgawać), obiecować, ślubować posłuszeństwo; przysięga, ślub posłuszeństwa; posłuszeństwo obiecane« [w tym: komu, czemu (10)] = *iuramentum oboedientiae JanPrzyw* [szyk zmienny] (6:5:4;2:1;1): Przełto tedy ten flub poślufzeńftwá wálze⁸⁰/ nic nie ieśth infzego/ iedno pośromocenie poślufzeńftwá Iezu Kryśćá Syná Bożego *KrowObr* 139, 133v, 138v [2 r.], *Ss3v*, *Ttv*; *Leop Ios* 1 arg; *Iozue* rokázauie fie gothować ludowi. Ktory mu obiecuie poślufzeńftwo. *BibRadz Ios* 1 arg; *BielKron* 329v, 356v; *RejAp* 115v [2 r.]; *SkarJedn* 261; *SkarŻyw* 354; *CzechEp* 385 [2 r.]; Ten Arcybiskup przyśiągwfzy Krolowi pánu fwemu/ wierność y poślufzeńftwo/ [...] potymtego [!] żáłował/ y káiał fie tey przyśięgi *NiemObr* 171; *Calep* 897a; *SarnStat* 11.

»ku posłuszeństwu, do posłuszeństwa przywodzić (a. przywieść); na posłuszeństwo przypadać« [szyk zmienny] (3:1;1): *KromRozm II* ev, e4; krolík ieden wyfpu przyległy/ zebrał fie ná Krześćijány w fześci tyfiąc ludźi nágich z łuki [...]/ ktore Kolumbus poráził/ y ku poślufzeńftwu záfie przywiodł. *BielKron* 443v; Acźkolwiek fć flawnieyfzy [...] Hetmáni y inni Sprawce/ ktorzy przes náukę y ćwiczenie [...] rycyrftwo [...] ku fprawie rządney przywodzą/ niżli oni: ktorzy fregośćią práwá álbo vftawy/ ná poślufzeńftwo po niewoli przypadáią. *BielSpr* 26; *SkarKazSej* 699a.

»wybić się z posłuszeństwa« (1): Luter przeciw ich [*chłopstwa*] żądaniu [...] odpíł gromiąc ie/ [...] boście píłáli do towarzystwá áby kwam przyfzli/ á pomogli fie wybić gwałtownie fpoślufzeńftwá przełożonych *BielKron* 203.

»od, z posłuszeństwa wyjmować« [szyk zmienny] (1:1): [*rodzice*] Młode ludzie wnet z posłuszeńftwá wyimuić/ miecz im wręce/ t o [!] ieśt/ dośkátki [!] świeckie dáią *SkarŻyw* 136; *SarnStat* 956.

»posłuszeństwo (za)chować (a. zachowywać); zachowanie posłuszeństwa« [w tym: komu (6), w czym (1)] [szyk zmienny] (8;2): *KromRozm I* D4v; *MurzNT* 76; tak iż ie [*Turków*] widzimy dziś lud być niezwalczony/ á to ni czyni/ iedno fprawą ich dobrą á záchowaním poślufzeńftwá. *BielKron* 259v, 244v, 255, 258v, 259; Chciał theż thu nam ten wfzechmogący Pan okazać/ komuchmy wietfze poślufzeńftwo záchowywać powinni *RejPos* 37v, 40v; *KarnNap* Dv.

»posłuszeństwo (a. jarzmo posłuszeństwa) (z)łamać, łamiący« [w tym: komu (1)] (2:1): iżeś [*stolico carogrocka*] záfwdy iárzmo S. poślufzeńftwá łamála *SkarJedn* 387; *Rebellis* – Poślu fzeńftwo [!] obiecane łamiaci. *Calep* 897a; *SkarKazSej* 687a.

Wyrażenia: »cnota posłuszeństwa« (1): wielka ieft rozność báwić fię świeckimi rzeczámí z chući y z miłości ku nim/ á báwić fię imi z łamego pośłufzeńtwa dla Bogá [...]. Táki iefli co wnábożeńftwie opuści/ z cnoty pośłufzeńtwa wśytko fię mu v Páná Bogá nágradzi *SkarŻyw* 335.

»dodzierzenie posłuszeństwa« (1): A tych którzy w dodzierzeniu nam wiary y pośłufzeńtwa [...] chęci y słuźby znáczne będą nam pokázowác/ iáko ná baczeniu im więtfzym będzie miał/ ták [...] *SarnStat* 437.

»posłuszeństwo kościelne, Kościoła« [szyk 9:2] (7:4): *OrzList* d3v; *OrzQuin* O4, Aa3v; *WujJud* 207; Lecz niechciał Pan Bog/ áby fię wiára S. y Pośłufzeńtwa kościelne dzieliło *SkarJedn* 208; Obwiazanich my fą/ y ná inne łakrámentá/ y ná pośłufzeńtwa kościoła Chryftufowego/ y wrzędnikow iego. *SkarŻyw* 3, A2, 213; *WujNT* 51, 576; Kościelne pośłufzeńtwa wielka cnotá. *SkarKaz* 121a marg.

»posłuszeństwo powinne; (po)winien być posłuszeństwo; posłuszeństwo jest (a. ma być) powinne(-o)« [w tym: komu (13)] = *debita oboedientia* *JanStat* [szyk 9:7] (8;6;2): *UstPraw* A4; O vczcíwości powinney y o pośłufzeńtwie rodzicom powinnym/ y o wielkim pożytku kthory z tąd przychodzi. *BibRadz Eccli* 3 arg, *Matth* 22 arg; Legitime et iuste imperanti obediendum est, Który wedle práwa łpráwiedliwóści pánuye/ powinne mu yeft pośłufzeńtwa. *Mqcz* 190c, 86d; Bo áczęs powinien pośłufzeńtwa káždemu wrzędowi thu ná śwíecie od Páná twego pośtáwionemu/ ále iedno tákie/ ktoreby nie obrażało woley á rofkázania Páná twoiego *RejPos* 39; *RejPosWstaw* [41³]; *StryjKron* 355; bo nie służy łprzećiwiác fye temu [mężowi]/ Którému cię łam oyćiec podáie w małżeńftwa. Sám oyćiec z mátką/ którym winnáś pośłufzeńftwa. *KochEpiCat* 111; *ReszPrz* 74, 107; *GostGosp* 28; *WujNT* 783 [2 r.]; *SarnStat* 11, 203.

»posłuszeństwo starszych(-ego), przełożonym, zwierzchności, ku starszym, przełożonym, starszym, przeciw przełożonym« [szyk 24:1] (8:7:3:3:2:1:1): *OpecŻyw* 2; *KromRozm I* D4v; *GroicPorz* f4, nn2; *BibRadz Matth* 22 arg; *BielKron* 203 [2 r.], 259v; oto [świat] zákázuie dáć dáni Cefáarzowi/ otho wnośi ná fwiáth omylne náuki/ otho zákázuie pośłufzeńftwa przełożonym fwiátá tego *RejPos* 336, 40v, 41; *BiałKaz* H2; Aczkołwiek rofkázuie pośłufzeńftwa zwierzchności/ wiernym sługam Chriřtufowym: Wfzákże nie mníey tego po nich chce/ żeby byli [...] od walki dálekimi. *CzechRozm* 252v; *KarnNap* Dv; *SkarJedn* 53; *SkarŻyw* 194, 202, 519; *NiemObr* 8; Boć ná zgodzie Rycerzka łpráwá wfzem náleży. Pośłufzeńftwa łtárfzego/ k temu łpráwá dobra *BielSjem* 31; *WujNT* 1.*Thess* 5 arg; *SkarKaz* 82b; Kátholicka wiára bárzo pilnie pokory y pośłufzeńtwa ku łtárfzym náucza *SkarKazSej* 686b, 686b [2 r.].

Szeregi: »bojaźń i (też) posłuszeństwo« (2): który [kacerz] gwałci Kościół [...]: áżeby łkáźiwfzy Wiárę/ wywróciwfzy Zákón/ y łkáźiwfzy w ludźioch boiaźń Bożą/ y pośłufzeńftwa Kościelne/ mordował dułze ludźkie *OrzQuin* Aa3v, O4. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»cierpliwość, (i) posłuszeństwo« (2): *Mqcz* 284b; bo była pánná wielkiey cierpliwości/ wielkiego pośłufzeńtwa *SkarŻyw* 589. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»dobre obyczaje i posłuszeństwo« (1): Pudore et liberalitate liberos retinere satius esse credo quam metu, Mam zá to że dáleko rychley yeden móże dzieći w dobrych obyczáyách/ y w pośłufzeńtwie odzierzeć wfťidliwą beśpiecznoćią niźli frogoćią boyáźnią/ y zbytnią furowoćią. *Mqcz* 448a.

»karność i posłuszeństwo« (1): Zginęła w tym królestwie karność y *disciplina*, bez ktorey żądny rząd uczynić się nie może (*marg*) Zgubá kárności y poślufzeństwa. (–) *SkarKazSej* 659a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»obedyjencyja, (albo) posłuszeństwo« (4): Naprzod Mniłzy obedyencyą álbo poślufzeństwo Słubuią. *KrowObr* 138v, Ss3v, Ttv; Bo on [*papież*] nie [...] przyznawa zgoła y cále żadnemu/ [...] żeby on miał być zwierzchnością iego. Ale tak/ żeby iemu każdy przysiągł obedyencyą/ poślufzeństwo; y bez iego potwierdzenia y pomázania/ nie ważył się być áni Krolem/ áni Celářzem. *CzechEp* 385.

»poczciwość a posłuszeństwo« [*szyk 2:1*] (3): *RejAp* 114v; vważayże też/ iáko małz zachować poślufzeństwo á poczciwość/ y rodzicom swoim/ y przełożonym swoim *RejPos* 40v, 252v.

»posłuszeństwo i poddaństwo (a. poddaność)« [*szyk 3:2*] (5): piśmo święte nie tylko vczciwość y popłátki wśelákie rofkázuie wśytkim oddawać zwierzchności/ ále też y poślufzeństwo y poddaństwo *CzechRozm* 251v; [*św. Niceta*] pokorą niezmyśloną káždemu się poniżał/ y napodleyfzemu poślufzeństwo y poddaństwo vkázuiąc. *SkarŻyw* 298; *NiemObr* 8, 154; *WujNT* 201.

»pokora, (a, i) posłuszeństwo« [*szyk 4:2*] (6): *SkarJedn* 147; Miála się że [!] wśytkich nalizfzą/ y grzełzniefzą: káždey sięstrze służyć/ káždey się vkorzyć vmiála. (*marg*) Poślufzeństwo á pokorą/ fundáment cnot świętych (–) *SkarŻyw* 192, 192, 582 *marg*; Co się wśytkim heretykom przydáie/ ktorzy [...] bez pokory/ bez poślufzeństwa fćarfzych/ rozumieć y wykłádać chcą. *SkarKaz* 82b; *SkarKazSej* 686b. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.*]

»powinność i posłuszeństwo« (1): O czym gdym ia kazánia niektóre tu w Wilnie z powinności y poślufzeństwa S. czynił/ [...] zdáło się niektórym ábych to był dał ná piśmie. *SkarJedn* A4.

»posłuszeństwo, (i, a) powolność« [*szyk 2:1*] (3): iż to wśyćko JKM wdzięcznie przyjmuje i słyszy rad, c(o)kolwiek o posłuszeństwie a powolności swej ku JKM powiedacie *Diar* 62; *SkarŻyw* 346; Tylko wodzá wáfzego z pilnością sľnchayćie [!]/ Pod ktorego regiment iednoftáynie dayćie. Poślufzeństwo powolność *CzahTr* F3.

»wiara (a. wierność), (i) posłuszeństwo« [*szyk 9:1*] (10): Gdy tho wyrzekł Máchomet/ wśytcy zawałali fćań się fćań się/ iáko sľfzimy zachowamy wiarę y poślufzeństwo/ y potwierdzili tego przyśęgami spólnemi. *BielKron* 255; poślowie [...] zá ieden dźiw powiádáli iáko oni [*poddani kniazia*] Pána miľuią [...] iáko fćrzegą iego poczciwości/ iákie poślufzeństwo/ iáka wierność *BielKron* 435, 329v; *WujJud* 119v; gdy tych fćolic Bićkupi od Rzymfkie^{go} Pállius [...] wezmą/ y przyśięgę wierności y poślufzeństwa vcźnią: áby też oni tenże Pállius swoim podległym Bićkupom dáwać mogli *SkarJedn* 261; *SkarŻyw* 536; *NiemObr* 171; *WujNT* 576; *SarnStat* 437; *SkarKazSej* 687a.

»zgoda i posłuszeństwo« (1): v nas [*tj. u Turków*] to pánuie/ Zgodą y poślufzeństwo *CzahTr* Ev.

Wyrażenia przyimkowe: »z posłuszeństwa« (8): *SkarJedn* A4; On z poślufzeństwa/ iľz nawyfzfy káplan kazał/ fzedł ná pokoy iego/ y nálawfzy miedzy mátką y corką fćedzącego: zgromił onę niewftydliwą niewiáftę *SkarŻyw* 509; Nie wdárł się ten ná taką fćolicę [...]. ále miłość ku zbáwieniu ludzkemu/ y on vrząd zpoślufzeństwa wzięty [...] wielki pożytek kośćiolowi Bożemu/ y duřzom ludzkim vcźniło. *SkarŻyw* 543, 194, 201, 290, 335 [2 r.], 509 *marg*.

»z posłuszeństwem« = *posłusznie* (4): to wśytko czego vczy/ y co trzyma S: Stolicá Apóśtoľfka y Kośćiol Rzymfki/ ze wśelákim nabożeństwem y poślufzeństwem przyięli *SkarJedn* 319, 369;

SkarŻyw 165; A od Oycá/ iéśliże dzieći krzywde máią/ Niech to ćicho z pokorą Bogu poruczaią.
Dla tego z poślufzeństwem idź do Oycá twégo *ZawJeft* 22.

»w pośluszeństwie« = *posłusznie, będąc posłusznym* (18): *RejPos* 69v; Ná koniec y wkłafztorze
żadnego vrzędu y zwierzchności nigdy niemiał: ále zawždy w wielkim poślufzeństwie ftárszych
fwoich/ pokory Chryśtuślowey vżywał. *SkarŻyw* 202, 371. Cf *Zwroty*.

W przen (17) : Gdyż iedno to v nich [*duchownych katolickich*] fą fwięći ktorzy fie poznaczyli
álbo poprzyfięgli poślufzeństwo beftiam tym [*tj. odstępstwom od prawdziwej wiary*] *RejAp* 115v,
115v; Ták chciał Pan Bog mieć/ ták chciał nawyższy Páterz nász Chryśtus Iezus/ áby rząd kościoła
iego/ poślufzeństwem á pokorą kwitnął *SkarJedn* 147, 387; Tám [*w klasztorze*] cnotom dofkonałym
przyuczaiąc fię/ á co dzień więtfzy w nich pośtępek biorąc: pokorę á poślufzeństwo zá fundáment
duchownemu budování kładłá. *SkarŻyw* 192, 16 [2 r.], 192; *SkarKazSej* 687a.

Wyrażenie: »synowie pośluszeństwa« (8): iż wiele krolow Chrześciánńkich będąc równi sobie/ [...] wśyzfcy fię do iednego Papieżá [...] odzywaią: y iemu iáko synowie poślufzeństwá w duchownych
rzeczách [...] oddaią. *SkarJedn* 204, 260, 295, 312, 319; *SkarŻyw* A5; *SkarKazSej* 686b, 687a.

Przen (10) : Nogá fłucha koláná/ bo fię z nim zwiázálá: koláno fłucha ręki/ ręká oká/ oko głowy.
y ták ieft w porządku y poślufzeństwie zgodá wielka. *SkarKazSej* 676a.

Zwroty: »język mieć w pośluszeństwie« = *kontrolować to, co się mówi* (1): Ale kiedy gi [*rozum*]
więc kto zmiefza s pocźciwością/ [...] Ten záwždy zawod wygra [...]. Ięzyk ma w poślufzeństwie ná
fzrot go nie puźcza *RejWiz* 7v.

»przywieść (a. przywodzić), poddawać w (na) pośluszeństwo« [*szyk zmienny*] (2:1): *RejZwierc* 19v;
Bo ták mowi [*św. Paweł*]: Trapię ciało moje/ y w poślufzeństwo poddawam. Do tego fłużą ludźiem
pobożnym modlitwy/ pofty/ biczowanie *WujJud* 210v; Znáczna robotá cnych Pruśakow/ Támy/
Gdzie Wilę w krygi więli głęboká/ Y ták fzeroká. [...] Y przywiedli ią/ odiawfzy fzaleństwo Ná
poślufzeństwo. *KlonFlis* G3.

Wyrażenie: »pośluszeństwo świata tego« (2): Prawdác ieft/ iż fie Pan nigdy ku thym nie zna/ [...] ktorzy fie vdáli w kroleństwo á w poślufzeństwo fwiátá thego nędznego *RejPos* [77]v; *RejZwierc* 19v.

Szeregi: »kroleństwo a pośluszeństwo« (1): *RejPos* [77]v cf *Wyrażenie*.

»podleganie i pośluszeństwo« (1): Iednák w tey nierówności członkow [*ciała*] przedfię ieft zgodá:
bo ieft wługowanie fpolne/ y iednego członká pod drugim podleganie/ y poślufzeństwo/ y porządek
wielki. *SkarKazSej* 676a.

»tyraństwo a pośluszeństwo« (1): A [*umysł niestateczny*] popfowawfzy/ á pogwałciwfzy złemi
fprawami fwemi prawá á wolności iego [*młodego człowieka*]/ prawie go przywodzi w tyraństwo á w
fprośne poślufzeństwo fwiátá tego wniefionego *RejZwierc* 19v.

a) *Wobec wyższych wartości* (3) : A áczkolwiek to dobrze powiedżiano/ że rozum popędliwe chęci
ferdeczne [...] pod moc fwoię podbijác ma/ á wśzákże [...] prożno się rozum o to kuśi/ [...] iefli
[*człowiek*] przez długi czás nie przyzwyczaił się takiemu poślufzeństwu [*nisi ... assueverit parare*].
ModrzBaz 8v.

pośluszeństwo czemu (1): áni by fie drugi rozumiał mieć cáley władzey/ [...] iefliby miał powinien
być poślufzeństwo/ cnocie/ pocźciwości/ y przyśtoienństwu *GórnDworz* Ee5.

Zwrot: »[czemu] posłuszeństwo wypowiedzieć« (1): bo iáko oni Pánu śwemu posłuszeństwo złamáli: ták tefz poddáne ich ciáło/ duŕzy y rozumney woley posłuszeństwo wypowiedziało. *SkarŻyw* 261.

b. *Człowieka wobec Boga i nakazów religii; zwykle: pobożność* (281) : *OpecŻyw* 122; *PatKaz III* 129v, 136v; *PAnie* boze náłz ktoremu wślytka okrągłość świata wieczne posłuszeństwo wyznawa *RejPs* 35, 180; *SeklWyzn* f3v [2 r.]; *KromRozm I Hv* [2 r.], O2v; *MrowPieś* A3; *LubPs* Z3; *RejWiz* 183 [2 r.], Ddv; o [tym] [...] że posłuszeństwo lepsze niżli ofiary. *Leop Eccle* 4 arg, 17; *BibRadz I* 12a marg, b marg, 1.Reg 12 arg, I 356b marg, II 34c marg, 1.*Petr* 1/2; *BielKron* 65, 80; A iákoż tu kto śmie powiedzieć Iż ia łtoię przy kościele/ iż ia łtoię przy posłuszeństwie/ á on biega/ á on dutkuie przed obrałki/ przed goleniámi łprochniałymi/ przed kámyki *RejAp* 160; *RejPos* 39v, 57 marg, 100v marg, 189 [2 r.], 337v (9); *BiałKat* 91 [2 r.], 316, 363v; *KuczbKat* a2, 395; *WujJud* 206, 233; *WujJudConf* 103v, 232v, 243; *BudBib* 1.Reg 15/22; *BudNT Hebr* 5/8; *CzechRozm* 238v; Nie tákiego niemowi tęń święty/ ale wielkim posłuszeństwem/ pełni wśzytko rośkazánie Anielskie: duŕzą y ciáłem łłużąc Synowi Bożemu. *SkarŻyw* 244, 3 [2 r.], 26, 30 marg, 162, 183 [2 r.] (13); *CzechEp* 201, 287; *ArtKanc* N11v; *GrabowSet* Kv; Gdy łłowo Boże powiedáią/ [...] tedy ci máią wśzy ku łłuchániu; ktorzy máią łercá ku posłuszeństwu. A ci łłucháiąc nie łłucháią; ktorzy [...] nie łą posłuszní przez przyzwolenie łercá. *WujNT* 56, 116 [2 r.], 151, 416, 462, *Rom* 6/16 (10); Bok iego łerce mi otworzone vkázuie/ [...] iákoż go miłować nie mam? Nogi ie^{go} ná posłuszeństwie zá mię przebite/ leniństwo y nieposłuszeństwo moje gánią *SkarKaz* 209b, 41a, 121a marg.

posłuszeństwo czego [= czemu] (26): [ten psalm] Przypomináiąc tedy łtráŕzliwe pomłty ktore nád niewiernemi bywáły/ przywodzi łudzi ku boiáźni Bożey/ ku posłuszeństwu zakonu Bożego *LubPs* R5v; *Leop Rom* 16/26; *RejPosWstaw* [21³]; *BudNT Rom* 16/29[26]; Bo then łám ieden iest kościół/ ktory kácerłtwá potępiáiąc w posłuszeństwie wiáry dzieci łwoie záchowuie *SkarJedn* A3v; *SkarŻyw* A2 [2 r.], 243; *WujNT* 272 marg, 524 [2 r.], *Rom* 1/5, 16/26, 1.*Petr* 1/22, Bbbbbbb2. Cf »posłuszeństwo łłosu«, »posłuszeństwo rośkazania«, »pod posłuszeństwem«.

posłuszeństwo komu, czemu (17): Lepŕze iest posłuszeństwo łłowv bożemv/ niżli ofiary/ krotko mowiácz/ kto łłvcha łłowa bożego/ a chowa przykazanie iego/ niezłáđdzi od łławienia wiecznego. *SeklWyzn* f4, f2v; *LubPs* P5v, Q4v marg, R6 marg, Z3 [2 r.]; *BibRadz I* 303d marg; Azáłz niewiełz iż łie ten Pan nie kocha w ładnych wymyśłech łwiátá thego/ iedno chce áby było posłuszeństwo imieniowi iego łwiętemu. *RejPos* 346v, 40, 57, 100v, 252v; *BiałKat* 266; Przetoż to ná nas náleży/ [...] ábyłmy też powłtáli od złych łpraw náłzych/ á żyli iuż w nowości żywotá/ wydawáiąc człónki náłze ku posłuszeństwu Duchowi łwiętemu. *RejPosWstaw* [110³]v; *NiemObr* 71; *WujNT* Bbbbbbbv. Cf też *Zwroty*.

posłuszeństwo ku komu, ku czemu (4): *BibRadz* *2; *WujNT* 2.*Cor* 9/13; Acz z rádościá y nádzieią zmiełzána byłá záłóść oná/ y ochotá iá posłuszeństwá/ ku temu ktory go dáł/ rołtwarzálá. *SkarKaz* 45a; Rodzi łię połt náłz Kátholicki y ná posłuszeństwie kościelnym ku łráwom y zwyczáiom mátki náłzey oblubienice Chryłtułowej/ y owłzem łámego Chryłtułá. *SkarKaz* 121a.

posłuszeństwo przeciw komu (4): *KromRozm II* m3v; *CzechRozm* 37, 171v; A weyźrzimy potym w Piłárzá łiftu do Hebreow [...] iáko ten Płalm wpomináiąc/ z niego y ofiary y posłuszeństwá przeciww Bogu Mefyálzowego dowodzi. *CzechEp* 288.

posłuszeństwo w czym [= *pod względem czego*] (3): *CzechEp* 188; *WujNT* 627; O takie w poście posłuszeństwo oni siedm Máchábeyscy młodzieńcy bracia rodzeni/ woleli ciężkimi mękami vmierać/ niżli się zakazánym pokármem mázáć *SkarKaz* 121b.

posłuszeństwo czyje [= *kto jest posłuszny*] [w tym: *G sb i pron* (29), *pron poss* (19), *ai poss* (7)] (54): *BierRaj* 23; *OpecŻyw* 150, 183 [2 r.]; *RejPs* 176v; *MurzNT* 3v; *Leop Gen* 22 arg; *BibRadz* I 356b marg; *OrzRozm* A3; Thu obáč iz áni takowa ona dóstoyność iego [Abrahama]/ áni takowe posłuszeństwo iego/ áni thez thák wielkie á zacne ofiáry iego/ nigdy mu zyednać nie mogły tego błogóśławieństwá wiecznego. *RejPos* 179v; Obáčże tu co to zá klenoty/ á co to zá vpominki Pan twoy tobie zá to posłuszeństwo twoie/ obiecować raczy. *RejPos* 219v, 40, 81 marg, 88, 229, 232v, 296v, 350; *BiałKat* 91 marg, 366; ktorých [duchów niebieskich] chwały dla onego wielkiego ich posłuszeństwá/ opifuie Dawid *KuczbKat* 400; *RejZwierc* 2; *WujJud* 95v; *BudNT Rom* 5/19; *CzechRozm* 59, 85, 85v; przetoż Ablowę niewinność/ [...] Abráánowę wiárę/ Izáákowe posłuszeństwo [...] przed oczy nam ftáwi zakon ftáry y nowy. *SkarŻyw* A4v, 2, 26 marg, 113, 244 marg, [282] [2 r.], 286, 596 [2 r.]; Apoštoł [...] záleca Mefyáľzowe w tym posłuszeństwo/ ktore Bogu oycu pokazał po sobie/ áż do śmierci krzyżowej. *CzechEp* 188, 201, 288, 294; *ReszList* 178; Bo wálze posłuszeństwo rozślawiło się po wśzytkich mieyścách *WujNT Rom* 16/19, s. 443 marg, 520, 530, *Rom* 5 arg, 19 (11); *SkarKaz* 38b.

posłuszeństwo czyje [= *komu*] [w tym: *G sb i pron* (27), *pron poss* (13), *ai poss* (3)] (43): ROzmágići mocarze prześládowali mnie wiele kroć/ áby mię byli od stráľfyli od posłuszeństwá twego moy pánie *RejPs* 187v, 38; Iz thá przyięgá [mnichów]/ nic inśzego nieieśt/ iedno ieśt [...] odprzyiężenie/ záprzenie y wyrzetenie/ ze wśzego posłuszeństwá Boľkiego *KrowObr* 137v, 139; *RejWiz* 183; *RejAp* 110v; Iz podźcieľz do mnie moi namileyzy bráćíľzkowie/ ktorzyście się sprácowáli w posłuszeństwie Bogá oycá ľwego niebieľskiego *RejPos* 106, 40v, 189, 252v, 256v, 319v; *CzechEp* 100; *NiemObr* 19; *ArtKanc* 13v; *SkarKaz* 38b. Cf *Zwroty*.

W połączeniach szeregowych (20): *OpecŻyw* 138v, 178v; *SeklWyzn* f2v; *KrowObr* 154v; *RejAp* 110v; *RejPos* 343v, 349; *BiałKat* 203v, 386; *KuczbKat* 415; *WujJud* 133; ktorzy ieśliby też przeciw nam w wierze będącym powśtali/ [...] tedy my też z takimi rozłáczyć się mamy: ábo ie ćichośćiá/ poddánístwem/ posłuszeństwem/ y pokorą bes ľłowá nákoniec zwyciężyć *CzechRozm* 241v; O wielka wiárá y dúfanie P. Bogu/ y bez wymowki posłuszeństwo: przetoż nie dármo się oycem wiernych wśzytkich [Abraham] zowie. *SkarŻyw* [282], A4v, 28, 527, 542; Profzę cię o to [...]: niech [Eucharystia] będzie wyśtepkow moich wyniśzczeniem/ żádze złey y nieczyśťości wykorzenieniem/ miłości y ćierpliwości/ pokory y posłuszeństwá rozmnożeniem *LatHar* 225; Nie wprowadziła Pána náľzego do támtęgo kroleśtwá pychá świecka/ áni ľákomśtwo/ áni rośkoľzy/ áni dobre mienie: ále pokorá/ vbośtwo/ posłuszeństwo/ y vmartwienie ciáľá/ y fromotá świecka/ y zelżywość/ dla woley Oycá ľwego/ y wypeľnienie roľkazania iego. *SkarKaz* 246a, 38b.

W przeciwstawieniach: »posłuszeństwo ... nieposłuszeństwo (*a. nieposłusznosc, a. nieposłuszen*) (12), swa wola« (13): *BierRaj* 23; *OpecŻyw* 23, 134v; *WujJud* 95v; Bo iáko przez nieposłuszeństwo iednego człowieka grzeľznymi zośťáli mnodzy: tak też przez posłuszeństwo iednego [tj. *Chrystusa*] ľpráwiedliwemi zośťaná mnodzy. *BudNT Rom* 5/19; *CzechRozm* 59; *SkarŻyw* 393; *CzechEp* 294; *WujNT* 530, *Rom* 5 arg, 19; ná złey wierze Lutherľkiey áľbo Kálwińľkiey [...] nie miłości ále gniewy/

nie kárność ále rospuńtá/ nie pośłufzeństwo ále fwa wola rość mufi. *ReszList* 184; iam fię nádymań/ á ciebie znieważáią; iam pośłufzeństwo złańań/ á ty pośłufzeństwem niepośłufzność wypłacańz *LatHar* 269.

Zwroty: »być w posłuszeństwie [czyim]« = *być posłusznym* (2): [Chrystus] ty zowie iedną owczarnią/ kthorzy fą w wiernym pośłufzeństwie iego/ á słucháią głófu iego *RejPos* 124v, 19v.

»w posłuszeństwie być« = *być przestrzegany* (1): [Jeżeli i pierwsze, i drugie przykazanie pochodzi od tego samego Boga] Tedy flowo iego. Nietzyń łobie Obrázu/ wtey powadze y pośłufzeństwie ma być/ iáko to. Niemiey Bogow cudzych przedemną. *KrowObr* 112.

»chodzić w posłuszeństwie, pod posłuszeństwem« [w tym: czyim (16)] [szyk zmienny] (15:3): zwirzchność/ y opieká Páńfka bywa náđ káżdą mocą/ poki chodzi pod pośłufzeństhwem iego. *RejAp* 106, 120v; Mieyże fie rádźeć ná pieczy/ á náłláduy pilnie Pána fwego/ chodząc ná wżem w pośłufzeństwie iego. *RejPos* 57; Thu iest fpráwá/ iż ktokolwiek náłláduie Pána/ á w pośłufzeństwie iego chodzi/ dziwno mu fie wżytko fporzyć bęđzye *RejPos* 80 *marg*, 44v, 58, 72v, 219v, 222v [2 r.] (15); *SkarŻyw* 28.

»posłuszeństwo czynić, (wy)pełnić, wyrządzać; wykonanie, wyrządzanie posłuszeństwa« [szyk zmienny] (2:2:1;1:1): *BibRadz* I 356b *marg*; V nas lepák [...] wżytki kościoły pewne czáfy máią Swiát y Pořtow: ktorych y Pána Boga chwálic/ y Słówa Bożego fie vczyć/ y pośłufzeństwo wyrządzać máią. *WujJud* 188, 190; pośłufzeństwo czyniáć/ woley fię Bořkiey y Papieřkiey nieřprzećiwił *SkarŻyw* 412; *WujNT* 64; Y my nie wielką rzecz czynim/ iż mięśá y mleczná nie iemy [...]. Ale pośłufzeństwo pełniáć/ wiele łobie v Pána Boga wyřługuie *SkarKaz* 121a, 121b.

»posłuszeństwo [komu] odda(wa)ć; [komu] posłuszeństwo było oddane« [szyk zmienny] (5:1): *BibRadz* I 53c *marg*, 356b *marg*; Czemu w wřtáwách iego řwiętych znáyduiemy/ Ze ofiáry Pan prágne [...] (–) Nie żeby fye miał ćieřzyć wylaną krwią. Ale Chce/ bychmy pośłufzeństwo oddáli mu w cále. *ZawJeřt* 33; w niebo wřtápił P. IEZVS, [...] áby wźiáń zářłúżone kroleřtwo/ zá ono ták wielkie pośłufzeństwo ktore Oycu řwemu oddáł *SkarKaz* 244a, 43b, 519b.

»od posłuszeństwa odstępić (a. odstępować)« [w tym: czyjego (3)] [szyk zmienny] (4): *OpecŻyw* 46; *RejPos* 40v, 317; A ielłiby fię przydáło [utracić Pana Boga] iáko ludźiom/ ábyřmy ćię pręđko náleźli/ á nigdy od pośłufzeństwá twego nie odstępowáli *SkarKaz* 45b.

»pořłubić posłuszeństwo [komu]« (1): A iżeř przy thym pořłubił wiáre y pośłufzeństwo řwoie temu Pánu řwemu/ chowayże mu iá mocno *RejŻwierc* 196v.

»stać w posłuszeństwie, pod posłuszeństwem« [w tym: czyim (1)] [szyk zmienny] (3:1): iż to wřzyřcy řynowie Boży fą/ ktorzikolwiek [...] tę wiáre dźierżá řkutecznie iemu/ chociaby ná kthorego przyřzedł iáki vćifk/ [...] á on przedřię bęđzie řtał [...] w pośłufzeństwie Boga Oycá řwego *RejPos* 20, 256v, 349, 350.

»wdać (a. podać) się w posłuszeństwo« [w tym: czyje (1)] (3): ktorzy [wierni] áćz vpádáią/ ále iż przed tym wdáli fie byli w pośłufzeństwo iego/ á wyznawáli przed tym řwięte Bořtwo iego/ nigdy ich opuřzczáć nie raczy *RejPos* 120v, 101; Kto tedy temu vprzeymie wierzy/ iákoź fie iuź ten wřzyřtek nie ma podać w pośłufzeństwo woley Pána Křiřtuřowej *RejPosWřtaw* [21³].

»posłuszeństwo [komu] zachow(yw)ać; w posłuszeństwie się zachowywać« (2;1): A yáko on [Adam] łtworzyćielowi łwemu pośłufzeńtwa nyezáchował/ ták też yemu wśfelkye łtworzenye [...] przeciwnym łye łtało. *KromRozm III* A7v; A ty przykłady dla tego nam w piłmie łą zołtháwiony/ ábychmy rozumiełi iáko łie w łim zakonie w pocźciwym pośłufzeńtwe záchowywác mamy *RejPos* 43; *WujJud* 130.

»posłuszeństwo złamać; wyłamować się z posłuszeństwa« [w tym: komu (1), czyjego (1)] (2;1): Bo iefli bliźniego nie miłuielz/ iuż łie wydzieralż á wyłamuiełz s pośłufzeńtwa Pána łwoiego. *RejPos* 219v; *SkarŻyw* 261; *LatHar* 269. [Cf też **d.ą.** *SkarJedn* 363.]

»w posłuszeństwie żyć, (wy)trwać« [w tym: czym (2)] [szyk zmienny] (3;2): Oto oytcze moy miły/ w pośłufzeńtwe/ wpokorze/ ij w wielkie łalce trwám áże ku łmierci. *OpecŻyw* 138v; Pan táiemnice temu łwé odkrije/ Ktokolwiek w iego pośłufzeńtwe żyje *KochPs* 35; *SkarŻyw* 542; *KochEpit* A4; *SkarKazSej* 696b.

Wyrażenia: »posłuszeństwo [czyjego = bożego] głosu« (1): iákoby kto [...] to okazał/ iż iefł wierna owieczka iego/ á łtoi pod pośłufzeńtwe iego głofu łwiętego *RejPos* 349.

»podrzucón w posłuszeństwo« (1): IZali dułżá moiá łłufźnie Pánu łwemu/ Nie ma być podrzucóná w pośłufzeńtwe ie^{mv} *LubPs* O6v.

»powinne posłuszeństwo; powinien być posłuszeństwo« (2;1): iż on [Pan] tego chce áby mu powinne pośłufzeńtwe było oddáne. *BibRadz I* 53c marg; *RejPos* 252v; *BiałKat* 203v.

»posłuszeństwo rozkazania (a. przykazania)« (5): *BibRadz I.Reg* 15/22; Dla poboźności łwiętey y pośłufzeńtwa rołkazáńia Boże^{go} Noe z łynámi łwemi w korabiu był záchowany. *KołakSzczeńł* C3; Kto wierzy w Chriłtułá [...] wiárą żywą złączóną z miłością y z pośłufzeńtwe Páńłkiego przykazáńia: ten nie będzie potępion. *WujNT* 314.

»ślepe posłuszeństwo« (1): O wielga á dziwna powolności [Trzech Królów]/ y łlepe pośłufzeńtwe/ iakoś ty iefł pierwłzym kámieniem budowáńia Chryłtułowego *SkarŻyw* 26.

Szeregi: »bojaźń i (a) posłuszeństwo« (3): Nuż tedj też ty káždy wierny á krześciáńłki człowiecze/ [...] vciecz łie ku temu Pánu łwemu/ á chodź w boiáźni á w pośłufzeńtwe łwiętym ie^{go} *RejPos* 58, 296v, 297. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»chwała a posłuszeństwo« (1): Też łie mamy vczyć [...] iáko łie mamy záchowywác w rádofciach [...] ktore nam przypadáią zá cnotámi náłzemi [...] w chwale á w pośłufzeńtwe Pána łwego *RejPos* 298v. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»posłuszeństwo i cierpliwość; cierpliwość z posłuszeństwem« (1;1): Czytamy iż ták był Abram kufzon/ żeby ofiarował łyná. Zá czym słał łie ośobliwym pośłufzeńtwa y cierpliwości przykłádem *KuczbKat* 425; *CzechRozm* 224v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»posłuszeństwo i miłość« [szyk 1:1] (2): *KromRozm II* m3v; iefłiż ondźie odpráwuieć onę ofiarę [...] z miłości y pośłufzeńtwa przeciw Bogu/ á z życźliwości przeciw grzełźnikom/ łplugáwieni bywáli ci ktorzy to dźiáláli *CzechRozm* 171v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»posłuszeństwo i poddaństwo« [szyk 1:1] (2): Tákże też potym y w miłości łie doświádcź: ktorás też powinien Chriłtułowi ze włzelákim poddańtwe y pośłufzeńtwe *CzechRozm* 209v; *SkarKazSej* 696b. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»posłuszeństwo i pokora« [szyk 3:3] (6): *TarDuch* Bv; *SkarJedn* 257; *Lecz* podobno wtych Synogárdlicách/ żakonowi tylo dofyć czyniŕz/ poślufzeńŕtwo twoie y pokorę pokázuiefz *SkarŻyw* 113, 507, 596 *marg*; O mój namilŕzy Pánie Iezu Kryŕte/ przez twoię ták wielką pokorę y poślufzeńŕtwo/ iákoś był poślufznym onym kátóm ſwoim złoſliwym *SiebRozmyſl* C4. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 9 r.]

»powolność i posłuszeństwo« (1): *SkarŻyw* 26 *cf* »ślepe posłuszeństwo«.

»posłuszeństwo a rozkazanie« (1): iáko potym Saul wzyął zapłatę ſwoię/ iż ſobie więcey ważył wymyſł ſwiátá tego niŕzli poślufzeńŕtwo á roſkazanie Páná Bogá ſwoiego *RejPos* 189. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.]

»wiara, (i, a) posłuszeństwo« [szyk 8:3] (11): Czego piŕmá s. napilniey vczą/ iedno wiáry á poślufzeńŕtwá Pánu Bogu. *LubPs* R6 *marg*; Doſwiadczáł Bog w ofiarowaniu Izaáká/ wiary y poślufŕŕŕtwá Abrahamowego *Leop Gen* 22 *arg*; Tu mamy w Iozuem przykád prawdziwego poślufzeńŕtwá y mocney wiáry *BibRadz* I 121b *marg*; *RejAp* 158; *RejPos* 350; *GrzegŚm* 41; *RejZwierc* 196v; *WujJud* 130; *SkarŻyw* [282] [2 r.], 596. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 4 r.]

»wola a posłuszeństwo« (1): Vwaŕayŕze tu [...] iákie zálię ſmętki/ vpadki [...] ſtać będą nád tobą/ iefli namniey ođŕtápiŕz od woley ſwiętey iego/ á od poślufzeńŕtwá iego. *RejPos* 40v.

Wyrażenia przyimkowe: »z posłuszeństwa« (2): *CzechRozm* 171v; wŕzák teŕ Turcy y Pogáni czyniá/ w ſwoich koſciółách wŕzyŕtko z poślufzeńŕtwá/ y ſtátecŕnie ſwiátoſci ſwoie ſprávuiá. *ReszPrz* 46.

»pod posłuszeństwem [czego]« = *zgodnie z czymś* (7): *RejPos* 271v, 273; Nie widŕicie/ iáko wiele ludŕi w Koſciele Powŕzechnym [...] w vboſtwie á w czyŕtoſci pod poślufzeńŕtwem zakonu ſłuŕá pánu Bogu *WujJud* 5v. *Cf* »chodŕić pod posłuszeństwem«, »stać pod posłuszeństwem«.

»z posłuszeństwem« = *posłusznie* (2): Iam ſie w pychę podnioſł/ a tys ſie wielmi vpokorŕyl. Iám niepoſlufŕŕen był/ a tys mój grzech s poſlufŕŕŕŕtwem noſil. *OpecŻyw* 23 [*idem*] 134v.

»w posłuszeństwie« = *posłusznie, będąc posłusznym* (34): *KrowObr* 154v; *RejPos* 349; *BiałKat* 366; *SkarJedn* 156; Młodziuchnym będąc/ oſobliwą ſkłonnoſć ku ſłuŕzbie Boŕey/ modlitwie/ y naboŕeńŕtwu/ w pokorze y poślufzeńŕtwie wŕzytkim pokázował. *SkarŻyw* 507, 14, 28; *ArtKanc* 13v. *Cf* *Zwroty*.

W przen (4) : Abráhám gotuie Syná zábić: ále Pan tego zákázuie/ Który ſám w przód roſkazał. (-) Czemuŕ to ták było? (-) Aby ſye poślufzeńŕtwo w ludŕiéch korzeniło/ Któré Pan Bóg miłuie więcey niŕz ofiáry. *ZawJeft* 33.

Zwrot: »podłóŕyć głowy pod posłuszeństwo, w posłuszeństwo« (1:1): Tu záś [...] Okázuie iáki to miał być lud iego/ [...] ktory nie ŕadnym przymuŕŕenim áni gwałtem miał przyŕtác do niego/ á podłóŕyć głowy ſwe w poślufzeńŕtwo iemu *LubPs* Z3, Q4v *marg*.

Wyrażenie: »posłuszeństwa cnota« (1): mé koſci wielkie z tád vznáią Weſelé/ gdy to poznam/ ŕem ſwoią ochotą/ Y tą/ ku progóm ſwiętym/ poślufzeńŕtwá cnotą/ Ziednáłá wam od Páná dar ſczęſcia miłégo *ZawJeft* 42.

c. Człowieka wobec szatana, ſwiata i jego złych wpyłwów (16) :

posłuszeństwo czego (4): *RejPos* 39 *cf* »bojaŕń i posłuszeństwo«. *Cf* *Zwroty*.

posłuszeństwo komu, czemu (1): iefliż się kto do końca z rzeczy ziemskich nie wymotka/ á [...] wyrzekłszy się z pośłuszeństwa świata w złościach położonemu *BibRadz* *4. *Cf też Zwroty.*

posłuszeństwo czyje [= *kto jest posłuszny*] (1): *RejPos* 74v *cf* »wiera i posłuszeństwo«.

posłuszeństwo czyje [= *komu*] (3): A tyć to dziwy fałszne tá beſtiá czyniá [...] chcąc [...] ty ludzi nędzne á nieobácźne przyweſć ku omylney chwale ſwoiey/ á ku pośłuszeństwu ſwemu. *RejAp* 114. *Cf Zwroty.*

Zwroty: »w [czyim, czego] posłuszeństwie chodzić« [szyk *zmienny*] (2): A iefli [niedowiarkowie] nie ſą z Bogá/ á nie ſą ſynowie Boży/ thu ſie niechay domyſláią ſkąd ſą/ á ktorzy ſą przodkowie ich/ á w czyim pośłuszeństwie chodzą. *RejPos* 84, 67.

»czynić [komu] posłuszeństwo« (2): niewiernie obchodzisz ſie z nim s takim Pánem ſwym/ ſzukáiąc łobie inych pánów/ przytawáiąc do nich/ czyniąc im pośłuszeństwo *RejPos* 74v, 74v.

»[komu] posłuszeństwo oddawać (a. podawać)« = *oboedire Vulg* [szyk *zmienny*] (3): *RejPos* 74v; To miſtrzowie wiodąc do niełáſki twoi. To Pánowie com im pośłuszeństwo wſzędę Oddawał: y to ſą ráyce/ ktorzy w błędy Wierzącego wiedli *GrabowSet* N3; *WujNT Rom* 6/16.

»[komu] powinien być posłuszeństwo« (2): iáko to wam Pan opowiedzyeć raczył [...] / iż nie temu nieſłáchetnikowi [diabłu] powinniſcie pośłuszeństwa/ áni żadney nádzieie mieć od niego *RejPos* 253, 116.

»przyweſć ku posłuszeństwu [czyjemu]; w posłuszeństwo [komu] przywodzić« (1;1): *RejAp* 114; Azáż też nie ma onych ktorzy rozmáitemi wymyſły ſwiátá tego/ á ſproſnemi żywoty ſwemi/ nie tylko łámi ſłużą iemu á czynią wolą iego/ ále wiele inych w pośłuszeństwo iemu przywodzą *RejPos* 78v.

»uda(wa)ć (a. wdać) się w posłuszeństwo« [w tym: czego (2), komu (1)] (3): Iż począwſzy od nawyzłzego káplaná/ áż do namnieyſzego z ludu poſpolitego/ wſzyſcy ſie wdáli w pośłuszeństwo łákomſtwa ſproſnego. *RejPos* 218, 219v, 330.

Szeregi: »bojaźń i posłuszeństwo« (1): iż káżdemu wiernemu ni czym inſzym więcey nie przyſtoi ſie zábawiáć/ iedno thym co iefth wola Bogá Oycá náłzego. A opuſcić wſzytkę iná boiaźń y wſzytko ine pośłuszeństwo/ by też było y nároſłſze/ ſwiátá tego *RejPos* 39.

»posłuszeństwo a (ani) chwała« [szyk 1:1] (2): *RejAp* 114; Iż nie tobiem ia powinien pánie dyable pośłuszeństwa/ áni żadney chwały/ iedno Pánu ſwemu *RejPos* 116.

»wiera i posłuszeństwo« (1): Obácźże ſie tu tedy káždy/ [...] iefliże [...] nie ſtoisz mocno przy tym Pánu ſwoim [...] / podawáiąc inym pánom wiárę y pośłuszeństwa ſwoie/ [...] iefliſ nie gorſzy niżli pogánin *RejPos* 74v.

d. Zwierzęcia (5) :

α. Wobec człowieka (4) : Gdy Iádam Oćiec náłz P. Bogá nie pośłuchał [...]: y beſtye niewolſtwo ie^{go}/ y poddáni/ ſłuchać go niechćieli. Iákoby mowili: próżno ſię nam pośłuszeństwa vpominałz/ gdyſ ie ſam Panu ſwemu złamał. *SkarJedn* 363.

posłuszeństwo od czego (żywotne) (1): Iam rozumny będąc/ niepośłuszeństwo/ ſwemu ſtárlſzemu Romualdowi pokazał/ przetom od niemey beſtyey pośłuszeństwa niemiał. *SkarŻyw* 572.

posłuszeństwo czyje [= *co (żywotne) jest posłuszne*] (1): Posłuszeństwo też beſtyi napoły odieſe człeku ieſt/ iſz mu nieponiewolne [*errata zmienia: niepowolne*]/ ták iáko on Pánu ſwemu/ zoſtáło. *SkarŻyw* 262.

W funkcji przysłówka: »posłuszeństwem« = *posłusznie* (1): [*pies*] Pana ſwego broni y dobrowolnie dla niego vmiera/ á poſłuſzeńſthwem nieiakhim czeka áże mu znamię dadzą gdy czo czynić ma *FalZioł* IV 6b.

β. *Wobec innego zwierzęcia* (1) : zda mi ſie iſz to przyſtoi/ áby ludzie ták iednego páná á wodzá mieli/ iáko máią ine źwirzetà/ ktorých fámo przyrodzenie včy poſłuſzeńſtwá/ iáko rzeczy náder zdrowey y pożyteczney. *GórńDworz* Gg.

2. *Wzajemny stosunek między zwierzchnikiem a podwładnym; z pozycji zwierzchnika: władza, z pozycji podwładnego: zależność, podległość, poddaność, podporządkowanie; officium, onus, ordo* *Mącz*; *obsequium* *Vulg*; *ditio, oboedientia* *JanStat* [*w tym czyje (= komu)*] (186): *G sb i pron* (108), *ai poss* (41), *pron poss* (37)] (342) : *RejWiz* 183; A áby [...] pan vbogim [*nie gardził*] á vbogi pánu nie był zazdroſciw/ [...] dał wołác iáwnie/ áby ſobie Plebeuſowie wybieráli wolno Pátrony s Pátricyow/ ktory ſie któremu podoba pod ich obronę w poſłuſzeńſtwo *BielKron* 99, 209v, 224v; *RejPos* 57v; Po tych wſzyſtkich walkách wnétrznych Włófkich y Fráncuſkich ieſzcze gorſze nádeſzły w Niemcech: chłopow s pány Twemi. Záſie Cefarz s Kłiążęty o poſłuſzeńſtwo *BielSpr* 57v; *SkarJedn* 207; Bo ieſliby po rozwodzie niewiáſtá od poſłuſzeńſtwá męžá ſwego wolna byłá/ tedyby ſię ieſ bez wſelákiego cudzołóſtwá godziło poiąć męžá inſzego. *WerKaz* 284; Iáko Pan ták też Vrzędnik y Włodarz poſłuſzeńſtwá ma nabáržiey v czełádzi y v poddánych ſtrzedz *GostGosp* 8, 146; *WujNT Rom* 6/16; *SkarKazSej* 682a, 693a.

posłuszeństwo czyje [= *kto jest posłuszny*] (1): Y ták vczynił Moyżefz: poſtáwił po ſobie tego potomka/ zdáiąc mu poſłuſzeńſtwo ludu wſzytkiego *SkarŻyw* 501.

Zwroty: »być pod posłuszeństwem, w posłuszeństwie« [*szyk zmienny*] (4:3): *Manum ferulae subducere*, Do ſzkoły chodźć álbo páłmatce ręki náſtáwiác/ to yeſt pod poſłuſzeńſtwem być. *Mącz* 125a; Słuchayże dáley co tá pánienká czynić raczyłá. Oto Ewányeliſtá piſze/ iſz byłá w domu v oney powinowátey ſwey/ á byłá pod poſłuſzeńſtwem ieſy. *RejPos* 306, 306, 322 [2 r.]; *RejZwierc* 55v; *StryjKron* 637.

»pod swym posłuszeństwem, w swym posłuszeństwie mieć« [*szyk zmienny*] (1:1): *BielKron* 289; A ieſzcze więcey tym vczczony Iozeph ſ. iſz w ſwoim poſłuſzeńſtwie miał Syná Bożego: iako mowi piſmo: był im poddány *SkarŻyw* 244.

»(po)dać, podany, poruczyć w posłuszeństwo; dać pod posłuszeństwo; poddany posłuszeństwu« [*w tym: komu* (2)] [*szyk zmienny*] (3:1:1;1:1): Bo to ieſt ten bog/ ktory dał mnie moc pomſzczenia/ krzywd moich/ á ſnadz iedno ſłowem podał wpoſłuſzeńſtwo mnie ſprzećiwniki moie. *RejPs* 26v, 26v, 154v; *RejPos* 72, 239v; *RejZwierc* 201; Niewiáſtá poddána ieſt zakonowi (to ieſt poſłuſzeńſtwu męžá) ták długo iáko mąż ieſy żywie *WerKaz* 284.

»(pod)dać się w posłuszeństwo; wdać się pod posłuszeństwo« [*w tym: komu* (2)] [*szyk zmienny*] (4:1): Theż y pány ktorzy byli przećiwno iemu ſrogoſcią karano/ thák iſz ſie mu wſzytcy poddać w

poślufzeństwo muślieli. *BielKron* 366v, 119v; *RejPos* 57; tam mając doskonałych cnot miłtrzą Nilufa/ Greczyną/ do iego nog vpadł: podając się w poślufzeństwo ie⁸⁰. *SkarŻyw* 353, 570.

»podlec pośluszeństwu« (1): iż okrom mándatow Boskich/ podległes y Kościelnemu poślufzeństwu/ ktore y Apóstołom łámyim/ y namiáftkom ich oddáwac káždy powinien. *LatHar* 120.

»pod pośluszeństwo przyjąc« (1): Arcybiskupem był náłzych czałow Gwilelm z Brándeburgu [...]/ ktory w iechał do Rygi láthá 1547. Mielzczány pod poślufzeństho przyjął. *BielKron* 437v.

»sobie w pośluszeństwo przywodzić« (1): Bo iedni [...] chcąc łobie w poślufzeństwo tym przywodzić wierny lud Páński/ zázwdy sie pilnie stárali o to/ áby mogli fwiátu co nowego pośtánawiác *RejPos* 187v.

»w pośluszeństwie trzymać« (1): *Mącz* 446b cf »pośluszeństwo a powinność«.

»pod pośluszeństwo wprawić« (1): In ordinem redigere, Porównać s drugimi ludźmi á pod poślufzeństwo wprawić/ zniżyć/ vtrzeć/ kómu rogów. *Mącz* 268a.

»wyjmować od pośluszeństwa« (1): Excipio te ab hoc onere, Czinię cie wolnego/ Wyimuyę cie od tego obwiązania/ álbo poślufzeństwá. *Mącz* 35d.

»z pośluszeństwa się wyłamować, wybijać się, zdzierać się« [*w tym: komu* (2)] [*szyk zmienny*] (3:1:1): *GliczKsiqz* G3; Mielzczanie/ powinni poślufzni być zwierzchności Rádzieckiey/ á niewybijác sie z ich poślufzeństwá *GroicPorz* f4; *SkarJedn* 51, 52; *CzechEp* 385.

»w pośluszeństwie, pod pośluszeństwem się zachować« [*szyk zmienny*] (2:1): A tak káždy obácź/ iefli by to Senat [...] thy karał ktorzy sie zachowáią wćciwie przykładnie według słowá páńfkiego z żonámi włánnymi pod poślufzeństwem Senatu *BielKron* 201; A tak Sáłkie Kłiążę Lántgráv y ine Kłiążetá [...] obiećali vczynić poki niebędzie Koncilium/ iż sie tak w bożey chwale/ iák w káżdym słufznym poślufzeństwie zachowác chcá *BielKron* 206v, 206.

»zachowować pośluszeństwo [*komu*]« (1): Bądź poddaná małżeństwu świętemu/ Záchowuiąc poślufzeństwo iemu *BielKom* G2v.

Wyrażenia: »od pośluszeństwa wyzwolon« (1): Ma ten Arcybiskup pod słwym poślufzeństwem Sufrágány y biskupy [...]/ Rátizboneński iest od iego poślufzeństwá wyzwolon. *BielKron* 289.

»pośluszeństwo zwierzchnie« (1): Prawdá też Polłkie náłze/ słwobody náłze/ y poślufzeństwá zwierzchnie/ iáko iuż ná cienkim włofye záwiłły. Oto w Polłczce iákoby Krolá niebyło *OrzList* h4v.

Szeregi: »moc i (a) pośluszeństwo« (2): *BielKron* 119v; Amán Hetman kroleśthwá onego [...] vprosił łobie v krolá list s pieczęcią iego/ iż mu był dáł żydy wśzytki pod moc á pod poślufzeństho iego. *RejZwierc* 201.

»pośluszeństwo a opatrność« (1): Pátrzayże iż nie bez przyczyny tho Pan iefzcze w Ráiu pośtánowić raczył/ áby biała głowá káżda zázwdy była w poślufzeństwie á w opatrności/ á iżby miała zázwdy kogo przełożonego nád łobą. *RejPos* 322.

»opieka a pośluszeństwo« (1): [*Bóg*] dopuścił sie czártowi w tey pokucie kuścić thymi słowy: Iż iefli vpádniesz przedemną/ á będiesz mi chwałę dáwał/ tedy ty wśzytki kroleśtwá co ich s they gory widzisz/ y wśzytki możności ich/ dam w opiekę twoię á w poślufzeństwo twoie. *RejPos* 72.

»pośluszeństwo a powinność« (1): Aliquos in officio tenere, W poślufzeństwie/ á w ich powinności trzymać. *Mącz* 446b.

»posłuszeństwo i (a) rozkaz(ow)anie« [szyk 2:1] (3): *RejPos* 39, 57; Iełtem pomázány kápłan/ [...] wśzyftkom czynił z rofkazánia y pośłufzeńtwa ftárłzych moich. *ReszPrz* 46.

»posłuszeństwo, (i) rząd« [szyk 1:1] (2): *SkarJedn* 51; [heretycy] fą iáko y Zydowie bez wodzá/ bez miłtrzá y proroká/ bez kápłaná y ołtarzá/ bez rządu/ bez pośłufzeńtwa *SkarKaz* 275b.

Wyrażenia przyimkowe: »pod posłuszeństwem« = *podlegając, poddając się władzy* (8): *RejAp* 187; Iełlim co rzekł zle o tym Sakrámenćie/ y o onych ártykułách: dáię fię wśzyćiek ná náukę S. kościołowi Rzymłkiemu/ pod ktorego pośłufzeńtweń wesoło z tego światá fchodzę. *SkarŻyw* 203, 353. *Cf* »być pod posłuszeństwem«, »pod posłuszeństwem mieć«.

»pod posłuszeństwem« = *na mocy władzy* (1): Namileyfy Synu/ niebędęli fię mogł wyleczyć sftęy niemocy/ przykázuięć pod pośłufzeńtweń/ y dobrozreczeńtweń mym/ ábyś po mey śmierći fzedł po kroleśtwách [...] *HistRzym* 90.

W przen (1) : Bo iáko wodá ftrumieńmi płynąc między fczépiem drzewá y ziołá ochładza [...]: także fercá człowiecze [...]/ Królów pobożnych będąc odwilżone y ochłodzone/ wzroft biorą wietfzy ku pośłufzeńtwa/ y káždęy fprawie fłufznę y pocźiwęy. *SarnStat* *3v.

Przen (12) : wiedzieć ma [...] co to Bogu wierzyć/ gdy on fám co mowi: iż ieft wedle Apoftoła przekonanie wśzytkiego rozumu náłzego/ y zniewolenie iego pod pośłufzeńtwa tego co mowi. *SkarKaz* 276b.

Zwroty: »podbijać pod posłuszeństwo« (1): Bo broń żołnierśtwá náłzego nie ieft ćielefna: ále Bogiem mocna ná zburzenie mieyfc obronnych/ którą [...] w niewolą podbiiamy wśzelki rozum pod pośłufzeńtwa Chriftułowe [*in captivitate redigentes ... in obsequium Christi*] *WujNT* 2.*Cor* 10/5.

»pod(d)ać się pod posłuszeństwo, w posłuszeństwo« (1:1): *BibRadz Eccli* 51 *arg*; A fnađzy iey [*prawdzie Pańskie*] iuż/ bychmy fię obaczyli/ nalepiey dáć pokoy/ á poddać fię pod iey pośłufzeńtwa. *RejAp* 147v.

»pod(daw)ać pod posłuszeństwo, w posłuszeństwo« (3:2): Nie dáyże fię vnośić niepodobieńtwa ani mdłośći rozumu fwego/ ále wśzytkę wiaré fwoię poday w pośłufzeńtwa fłowu á obietnicam Pána fwego. *RejPos* 273, 230; Nayprzyftoyniey nam w takich rzeczách/ poddávác rozum pod pośłufzeńtwa wiáry páná Chriftułowej *NiemObr* 143, 143 [2 r.].

a) O władzy ducha nad ciałem (3) :

Zwroty: »pod posłuszeństwo poddávác« [szyk *zmienny*] (2): Czyli fię wam praca nie zda [...] ćiało fwoie z námiętnościami iego trapić y krzyżowác/ á pod pośłufzeńtwa Duchá poddávác. *WujJud* 145; *WujJudConf* 93v.

»przywodzić [co] pod posłuszeństwo [czemu]« (1): powiedam/ iż tá cnotá mierność/ ma ten vrząd/ przywodzić rozumowi pod pośłufzeńtwa to/ co fię w áffekciech pocźiwośći przećiwi. *GórńDworz* Ff7.

a. W stosunkach politycznych: między władcą lub państwem a krajem lub jego częściami i jego mieszkańcami; niekiedy: niewola (90) : *LibLeg* 11/[32²]; pan bog też obaczywśfy nieftáłość ich [...] miałto tego co iem miał dáć posieleć rofkolśne kráyny rofprośfył ie w fprośne poślufseńtwa miedzy rozmaite národy. *RejPs* 158; [*książęta i landgraf*] wydáli też kfiążki wydrożone/ iáko Cefarz nie dla

pośluszeństhwá iáko powiáda pod pokrywká/ ále dla wiáry ręce fwe podnośi na Niemieckie kráiny. *BielKron* 226v, 233, 296, 323; *ActReg* 133.

posłuszeństwo czego (2): wízech onéy źemie obywatélów [...] od pośluszeństhwá władzéy powinności y rośkázowánia Wiel.Księ. Litew. ná wieczné czáfy wymuiemy/ y wolnémi czynimy *SarnStat* 1058 [*idem*] 1187.

posłuszeństwo od kogo (1): Wielkiey chwały náwśsem iéft godzien/ ten wielmożny pan moy ktory [...] dziwnem kśtałtem ráczy wyśtáwować mnie/ wyzwáláiąc mié od wiele złego/ y owśsem czyniąc mi pośluszeństwo od wiele ludzi. *RejPs* 212.

posłuszeństwo u kogo (1): Iż przydá ty czáfy Abrámie/ iż ia potomstwo twoie [...] muszę podać w niewolá/ á miedzy obce narody. Támże będą w pracy á w wielkim pośluszeństwie v ludu obcego. *RejPos* 158.

posłuszeństwo komu, czemu (27): *KrowObr* 34; Pobrawízy krol íkárby wielkie/ y inne dobrá duchownych/ rozdzielił ie w rowny dzyál słuźebnym/ łobie theż pośluszeństwo przykazał poddánym ich *BielKron* 378v, 388; Potym ízli do Krolowey ítárzy prośząc/ áby Iezufá dáłá poimáć/ boć lud zwodzi ná íwá stronę/ y broni pośluszeństhwá Pánom Rzymłkim. *BielKron* 464v, 379; MIKOŁAY BISKVP ALSPERłki [...] íukcełsory fwe obowięzuie ná toż pośluszeństwo Krolom Polłkim *SarnStat* 1123. *Cf* też *Zwroty*.

W połączeniach szeregowych (3): Támże Iurgi Syn Swántośłáwów [...] był rániony/ y poimány/ á do Skirgáyłá przywiedziony/ ále gdy przyśięgł pośluszeństwo/ wiárę/ hołd/ y poddaństwo Krolowi Iágełowi [...] chowáć/ był odprowadzon przez Skirgáyłá do Smolenłká *StryjKron* 477; *SarnStat* 1058, 1187.

Zwroty: »być, zostać pod posłuszeństwem; być w posłuszeństwie« [*szyk zmienny*] (8:1;7): *RejPs* 155; *BibRadz* I 428d *marg*; Noe [...] nie złorzeczył łámemu [*Chamowi*]/ ále potomkom iego Chánáneylkim/ áby byli záwždy pod pośluszeństwem Semowym y Iáfetowym y potomkow ich *BielKron* 6; Dwá też brácia Kłiążętá Siewierłkiey źemie/ ktorzy záwždy byli pod pośluszeństwem Litewłkiey źemie/ poddáli łie Mołkwi *BielKron* 428v, 65v, 75, 336, 336v, 437; *RejPos* 18v, 21, 158; *RejZwierc* 256; *BielSpr* 69; támże [*wojewoda wołoski*] przyśięgał według zwykłych Ceremoniy ze wśzytká Wołosłką ziemiá być záwždy w wierze y w pośluszeństwie Krolá Polłskiego *StryjKron* 662; *Paprup* G2v.

»posłuszeństwo [*komu*] obiecać, ofiarować« [*szyk zmienny*] (1:1): Dobrze pri czynicie męźowie/ żeście mi obiecali posłuszeństwo [*facitis mihi, quod mihi parueritis*]: bo od tego czáfu nic złego nievcierpieć/ iedno że nie ten wam będzie rośkázował co pirwey *ModrzBaz* 48; *NiemObr* 62.

»odstąpić, odpaść, odstawać od posłuszeństwa; odstąpić posłuszeństwa« [*w tym: komu* (2)] [*szyk zmienny*] (2:1;1;1): Po śmierci Achábowey odstąpił od pośluszeństhwá Moáb Izráelłkim krolom *BielKron* [84²]v, 349, 358, 443v; Defectio, Odłtánie/ Odpádnienie Odtrácenie od kógo/ gdy yákoby miáłto álbo yáki lud od pośluszeństhwá łwego paná odpádnie. *Mqcz* 115b.

»(po)dać, poruczyć w posłuszeństwo« [*w tym: komu* (3)] (4:1): Tu łie dopiero podniośłá frogóć ręki nad niemi páná náłłego ták iż rośprośłył po rozlicznych kráynach łpołeczność ich y dáł ie wśrogie pośluszeństhwá rozmáitem národom. *RejPs* 157v, 158v; Poruczył mu [*Dawidowi*] owce fwe Iákobow

lud wyerny/ [...] Podał lud Izraélſki w poſłuſzeństwo yego/ A vczyñił go wodzem dzyedziectwá fwoyego *LubPs* S2; *RejPos* 75v, 226.

»podbicić pod swe poſłuſzeństwo; wziąć w poſłuſzeństwo swoje« (1;1): A oni ktorzy nas byli wzięli w poſłuſzeństwo ſwoie nágráwáli nas *RejPs* 204; [cesarz Konrad] Wenety podbił pod ſwe poſłuſzeństwo/ Węgry także y Dálmáty *BielKron* 176.

»podd(aw)ać się pod poſłuſzeństwo; wdać się w poſłuſzeństwo« [*w tym: komu* (2)] (2;2): lud nieznáiomý wda ſie w poſłuſzeństwo moje. *RejPs* 26; Ale gdy ſie poddał pod poſłuſzeńſthwo Pruſom Mázwieckie Kfiążę/ przeſtháli od ſzkod w Mázwóſzu. *BielKron* 371v, 391v; *RejPos* 66v.

»poſtąpić (a. poſtępować) poſłuſzeństwo« [*w tym: komu* (3)] [*ſzyk zmienny*] (6): Potým Dawid poráził Filiſtyny do końcá/ y wzyął nád nimi moc áż mu dań y poſłuſzeńſtwo poſtąpić muſieli. *BielKron* 70, 70v, 345, 394, 449; *StryjKron* 407.

»przysięgać, przysięga za poſłuſzeństwo« (1;1): vczyniono ſród rynku ná poſpolitym mieyſcu máieftath/ ná który [król Zygmunt] iechał z zamku w koronie ná koniu/ tám od mieſzczán przyimował przyſięgę zá wierność y poſłuſzeńſtwo *BielKron* 405, 378.

»do poſłuſzeńſtwa przywieſć, przymuſzać; ku poſłuſzeńſtwu przywieſć, przypędzić; przymuſić pod poſłuſzeńſtwo« [*ſzyk zmienny*] (2;1;2;1;1): Senat Rzymſki [...] długo tę rzecź rozbierał coby z nimi [*mieſzkańcami Kartaginy*] náoſtátek czynić/ ieſli miáſto z gruntu ſkázić/ czyli ie ku poſłuſzeńſtwu Rzymſkiemu przywieſć. *BielKron* 129v; Derſzníak [...] przyciągnął w nocy pod Zator/ przyſtáwiwſzy drábinki vbieżał miáſto mieſzczány powiázał y ku poſłuſzeńſtwu kroleſtwu Polſkie^{mv} przypędził *BielKron* 388, 448v; *BielSpr* b4v; oſſádziwſzy Połocko zamek rycerſtwem Litewſkim/ wſzyſtkę Ruś [...] z onych burd wſpokoili/ y do poſłuſzeńſtwá Iágełowego y wielkiego Xięſtwa Litewſkiego przywiedli. *StryjKron* 477, 330; który [*arcyksiążę Maksymilian*] [...] zamki/ miáſtá/ y municję R.P. poſiadał: ludźi Koronné mocą do poſłuſzeńſtwá ſwého przymuſzał *SarnStat* 1051.

»winien [*komu*] być poſłuſzeńſtwo« (2): Iż [...] niepiérwéy poddáni náſzy winniby nam mieli bydź poſłuſzeńſtwo [*deberent nobis oboedientiam JanPrzyw* 54]: áliżbyſmy wſzem wobec wſzytkié liſty y przywileie [...] wtwiérdzili *SarnStat* 12 [*idem*] 54.

»wybawić z poſłuſzeńſtwa« (2): Bo go [*Mesjaſza*] iedni czekáli á nádzyewáli ſie go przyſć z iáką ſwiecką możnoſcią/ iżby ie był wybawić miał z mocy Rzymſkiey á z onego poſłuſzeńſtwá ich *RejPos* 324, 251v.

»wyłomić (a. wyłamować) się, wydrzeć się, wybijanie z poſłuſzeńſtwa; złamać poſłuſzeńſtwo« [*w tym: komu* (1)] [*ſzyk zmienny*] (3;1;1;1): *RejPos* 251; Ná ten czás Alexánder Krol był w Cylicyiey/ bo ci co ná onych mieyſcach mieſzkáli/ myſlili ſię wyłomić ſpoſłuſzeńſtwá iego [*quia rebellebant qui de locis illis*]. *BudBib* 1.*Mach* 11/14; *CzechRozm* 254; także roſtyrki Ruſkie/ y odrzucenie ich poczęte/ niemoże być ináczey záhánowáne/ áżby pierwey głowá tego wybijána s poſłuſzeńſtwá náſzego/ to ieſt Iaropelká Xiążęciá/ była odcięta *StryjKron* 215, 557, 717.

»poſłuſzeńſtwo [*komu*] (za)chować« (8): Ná ten czás też Cefarz iechawſzy z ſynem do Belgium/ przywiodł ná tho Flándriá/ Hánnoniá/ y Attrebátes/ iż przyſięgáli ſynowi iego poſłuſzeńſtwo záchować. *BielKron* 234, 225v, 227v, 231, 232v, 235; Azáż nie wiemy/ iáko wáſzy bráciſzkowie

we Francyey y we Flándryey Krolom y Pánom swoim wiaré y pośluszeństwo chowáią? *WujJud* 18; *StryjKron* 477.

Szeregi: »posłuszeństwo i (h)ołd« [szyk 1:1] (2): Radul brát Władow vciekł fie do Máhometá Turká o pomoc przeciw Mátyafzowi/ pośtępuiąc pośluszeństwo y ołd *BielKron* 394; *StryjKron* 407.

»posłuszeństwo i poddaństwo« (2): *CzechRozm* 254; Temuż Ludwikowi Papież Lew czwarty [...] pośluszeństwo swoie y poddaństwo/ przez list ofiarował *NiemObr* 62.

»przymierze i posłuszeństwo« (1): Bochdan Woiewodá Wołoski złamawšy przymierze y pośluszeństwo według hołdu/ do Podolńkich y Ruńkich Ziem [...] wtárgnął był *StryjKron* 717.

»przysięga i posłuszeństwo« (1): Elżbietá krolowa Węgierśka prośząc vpomináła pány Polńkie/ áby iey którą corę [...] zá dzyedźiczkę pośtánowali ná kroleśthwie Polńkim/ pośławšy Mikołáia biskupá Wespérymeńśkiego ze dwiema kłiążęty Węgierśkimi/ ktorzy Polaki od przyięgi y od pośluszeństwá Zygmuntowi pierwey flubem obwiązanych rozgrzešyli *BielKron* 379.

»wiara (a. wierność) i posłuszeństwo« [szyk 4:1] (5): [król Ludwig] pośławšy po pány Polńkie/ przypędził ie áby przerzeczonego Zygmuntá zá krolá wzyęli/ y przyięgáli zá pośluszeństwo y wierność *BielKron* 378, 225v, 405; *WujJud* 18; *StryjKron* 662.

a. Przynależność terytorialna (8) :

Zwrot: »być pod posłuszeństwem, w posłuszeństwie« [szyk zmienny] (6:1): Druga [Dźwina] [...] á iest y Rzeká y Kráiná/ thá była niegdy pod pośluszeństwem Nowogrockich *BielKron* 433v; łá przedfię ná oney łtronie rzeki Dniepru niekthore Miáłtecšká pod pośluszeństwem Litewńkim *BielKron* 437, 210v, 232, 429, 431v, 436.

Szeregi: »moc a posłuszeństwo« (1): będziemy powinni ku dośtaniu [...] káždęgo Zamku/ miáłtá [...] powłtác [...] y w moc á w pośluszeństwo [in potestatem et ditionem *JanStat* 881] Naiáńnieyśzého Ie^{go} M. Królá Kázimiérzá [...] wrócić zásię *SarnStat* 1101.

»wiara i posłuszeństwo« (1): Zygmunt pothym Krol Polńki dowodził ná Seymię [!] tego przez pośły swoie/ yż Prufy łá pod iego mocą/ zdawná w wierze y w pośluszeństwie krolestwá Polńkiego *BielKron* 210v.

b. O wojsku: dowództwo [w tym: komu (3)] (5) :

Zwroty: »pod posłuszeństwem być« [szyk zmienny] (2): *BielSpr* 52; Cosię tycze Zołnierze wielkopolskich aby pod posłuszeństwem wń byli o tym pisało się do Pana Hetmana *ActReg* 124.

»pod swoim (a. swym) posłuszeństwem mieć« [szyk zmienny] (2): *RejPos* 45v; [Grecy] pośtánowiłšy káždęgo Vrzędniká álbo šprawcę nád šwemi poczty kthore pod šwym pośluszeństwem mieli rozdawali im mieyścá y znáki ná Chorągwiach gdzie ktory miał łtać *BielSpr* 29.

»poddac się pod posłuszeństwo« (1): zgodnie broni dobyć ná nieprzyaciela/ To obieram w głowie šwey głupiey z rzeczy wiela. Y zá Bożą pomocą podawšy iednemu/ Do rąk zgodnie buławę y poddać fię iemu. Pod mocne pośluszeństwo *CzahTr* E4.

c. W stosunkach przynależności kościelnej: między ośrodkiem zwierzchności kościelnej (zwykle papieństwem) a odłamami chrześcijaństwa (86) : záł mi tego žem się był fałzywými naukami zaráził/ Przyśtępuię ku pośluszeństwu Biskupa nawyśzého *MurzHist* N2v; *BielKron* 226; Pan Bog Cefarzá y

Páná takiego wzbudzi/ ktory [...] s Stolicą Piotrá S. w wieczne poślufzeństwo Kościoła Bożego [...] ziednoczy. *SkarJedn* 403, A4, A6v, 158, 259, 306, 403.

posłuszeństwo komu, czemu (24): *KromRozm III* P6; *KrowObr* 234v; Bog łam przez Piotrá S. w Rzymie Papieża oładził/ y iemu wśzytkim owcom swoim poślufzeństwo przyśtoyne rofkazał *SkarJedn* 207, 211; Powodzenie wśzytko/ onemu pokoiowi wczynionemu z S. Anzelmem/ y poślufzeństwu łtolicy Rzymłkiej/ káždy przyczytał. *SkarŻyw* 336. Cf *Zwroty*.

posłuszeństwo czyje [= *kto uznaje władzę*] (1): Skądże to poślufzeństwo Grekow [...] yednemu tak obległemu biskupowi/ mimo thák wyelką gromadę przyległych *KromRozm III* P6.

W połączeniach szeregowych (3): Abowiem kiedybyście prawdziwi Biskupi byli/ [...] tedybyście [...] pánu Papieżowi tak rzeknącemu Wikáryiemu wiáry/ poddáności/ y poślufzeństwa nieprzyśięgáli. *KrowObr* 129, 127; *SkarJedn* 393.

Zwroty: »być, trwać pod posłuszeństwem; w posłuszeństwie być, trwać, zostać, żyć« [*szyk zmienny*] (8:1;5:3:1:1): *SeklKat* P; Powyádałz iż lepyey [...] záchowaná yełt náuká Kryśtułowá wonych kołćyelech álbo kráinach/ ktore nye łą pod poślufzeństwem papyełkim *KromRozm I* E4, E3v, F3; *OrzList* c3; Cefarz pośłał łift Senatowi łiedzącemu/ wyznawájąc łtárłze łwoie przotki [!] záwždy w krześciánłkiej wyerze być/ y pod poślufzeństwem Stółcá Papiełkiego *BielKron* 197, 195v; *SkarJedn* 138, 160, 161, 213, 256 (8); *SkarŻyw* 544, 576; *WujNT* 580; Afryká [...] dokąd trwála w łedności religiey y poślufzeństwie Kościoła Rzymłkiego/ łłynęła bárzo Concyliámi/ Doktorámi Kościelnymi *PowodPr* 31.

»posłuszeństwo czynić; posłuszeństwa czynienie« [*w tym: komu* (5)] = *deklarować, obiecywać posłuszeństwo* (5;1): Obácż y ztych łłow tego Cefarzá Cárogrockiego iákie poślufzeństwo czynił kościołowi Rzymłkiemu *SkarJedn* 223, 160, 174, 257; Zgromiony y vkrocony Anátholiuř/ przełtał oney prozney myśli y nádętości/ [...] á ná potym Papieżowi y łtolicy Rzymłkiej poślufzeństwo czynił *SkarŻyw* 319, 164.

»posłuszeństwo [*komu, czemu*] obiec(ow)ać, przysięgać; przysięgę [*komu*] czynić ku posłuszeństwu; łlubowanie posłuszeństwa [*czemu*]« (3:1;1:1): *MurzHist* C3v; *KrowObr* 30, 129; [*papież*] poddánym teź iego [*arcybiskupa koleńskiego*] kościoła/ wśzythkim rofkazał áby go poślufzni niebyli/ od przyśięgi ie rozgrzełzywłzy/ kthorą mu czynili ku poślufzeństwu *BielKron* 225; Rzy^młkiemu Biskupowi/ ł. Piotrá Książęciá Apostołłkiego potomkowi/ á Iezu Chriśtułowemu namiestnikowi/ prawdziwe poślufzeństwo obiecuię. *WujJud* 27; áby teź oni [*biskupi stolic*] tenże Pállius swoim podległym Biskupom dáwać mogli: przyimuiąc od nich wyznánie zwyczáyne wedle Kanonow/ y łlubowánie poślufzeństwa kościołowi Rzymłkie^{mv}. *SkarJedn* 261.

»posłuszeństwo [*komu, czemu*] odda(wa)ć« (5): *SkarJedn* A4, 171, 208, 259; ktoremu [*kapłanowi najwyższemu*] gdyby wśzytko bráterłtwo powinne poślufzeństwo oddawáło: niktby łię nád káplaná/ iáko Bożkiego namiestniká nie podnośił. *SkarKazSej* 674b.

»od posłuszeństwa odstápić (*a. odstępować*), odrywáć (*a. oderwáć*) się, oderwany, odjáć się, odłęczyc się« [*w tym: odłęczyc się i odjáć* (1)] [*szyk zmienny*] (7:3:1:1:1): iż Kárháinłki Arcybiskup/ z wyelim biskupow/ ktorzy byli od poślufzeństwa papyelkyego odstámpili/ vznawłły błád fwoy/ przyłtámpili záłyę *KromRozm III* O8, F5; Tego czáłu Czechowie pośláli do Krolá Włádziłwáwá/ áby

ich Pánem był ále fie im s thego wymowił/ iż oni fą oderwáni od poślufzeństwá Kzymfkiego [!] *BielKron* 385v, 187; Summá wkrotkości/ dlaczego y kiedy Grekowie odftąpili od iedności kościoła Bożego y poślufzeństwá Stolice Apoftolfkiey Rzymfkiey. *SkarJedn* A8, 164, 167 [2 r.], 168, 169, 260; A což tu rzeką Papieſcy pochlebnicy/ ktorzy Greckie zbory odſzczepieńcámi zowá/ zádawáiąc im tho/ iákoby fię oni od poślufzeństwá Rzymfkiego Biſkupá odłęczyc/ y gwałtem odiać mieli *NiemObr* 58.

»poddac się w pośluszeństwo« (1): Nie bądźcie ták vporni áni hárdzi/ iákoſmy my byli: poddaycie fię w Kościelne poślufzeństwo pod mocną rękę/ Bożá *SkarJedn* 402.

»pośluszeństwo przyjąć« [szyk zmienny] (2): Luter gdy miał też ſprawę tę/ iż Czechowie znamowy nie ktorych pánów ná Seymie ſwym/ miely przyiać [!] poślufzeństwo Papieſkie/ [...] vpominał ie Luter przez liſt/ áby tego nieczynili *BielKron* 198; *SkarJedn* 263.

»do pośluszeństwa, ku pośluszeństwu przywieść (a. przywodzić)« [szyk zmienny] (3:2): Potym [papież *Paschalis*] vczyniwlſzy ſynod/ przywiódł gwałtem záfię miáſtá ku Rzymfkiemu poślufzeństwu *BielKron* 177v, 177; Wízákże [patriarchowie *carogrodzcy*] wiele kroć vpámieťawfzy fię/ iednáli kościoły wſchodne/ y do poślufzeństwá ſtolice Piotrá S. przywodziłi. *SkarJedn* 170, 258 [2 r.].

»z pośluszeństwa wybi(ja)ć się, wyłam(ow)ać się« [w tym: *komu* (1)] [szyk zmienny] (3:2): Abowim pátryárchowye Konſtántynopolſcy nye tylko ſye z poſlufzeństwá papyeſkyego wybiyáli/ ále y powſſechnego koſcyoła przełożeńſtwo yuż ſoby byli poczęli przywłáſzczáć *KromRozm III* P; Lecż gdy náſtáli Heretykowie/ Cefarze y inni niezbożni/ zgoła fię znimi Pátryárchowie Cárogroccy z poślufzeństwá Rzymfkiego kościoła wyłamáli. *SkarJedn* 190, 388; *CzechEp* 405 *marg*; Lecż kiedy ktora kráiná Chreſciánſka [...] zgoła fię wybiła z poślufzeństwá Bogu y Kościoła oblubienice iego: tedy iá Pan Bog podawał pod wieczną niewolá Pogáńſką *PowodPr* 31.

»pośluszeństwo [komu] wypowiedzieć (a. wypowiadać)« [szyk zmienny] (2): [biskupi *kacerscy*] piſáli do Iuliuſá papyeżá [...] áby on onę ſprawę ich [...] potwirdził: [...] wypowyádáyac mu poſlufzeńſtwo yáko ſwowolni poddáni czynyá/ gđzieby im nyepozwolił *KromRozm III* P6; *BielKron* 228v.

»pośluszeństwo [komu] zachować« (1): Chceľz Błogoſławionemu Piotrowi Apoſtołowi [...] poddáność/ y poślufzeńſthwo/ według rzádu zwierzchniego záchować? *KrowObr* 127.

Wyrażenia: »powolne pośluszeństwo« (1): [Grzegorz] Papieľz/ ſlug Bożych ſlugá/ po wſzyťkim Włoſkim Kroleťwie y Niemieckim/ powolne Świętemu Piotrowi poſlufzeńſtwo okazuiácy/ Apoſtolſkie błogoſławieńſtwo. *KrowObr* 234v.

»pośluszeństwo (rzymskiej) zwierzchności« (2): *CzechEp* 405 *marg*; Pátryárchowie ábo Biſkupi Miáſtá onego [...] poczęli fię nád Kátedrę Rzymfká mátkę ſwą wynoſić/ [...] poślufzeńſtwo Rzymfkiey zwierzchności ſkládáiąc. *PowodPr* 32.

Szeregi: »jedność i (a) pośluszeństwo« [szyk 10:3] (13): *KromRozm I* F4; [Grecy] nie mogli fię długo pohamowáć/ áby wpokorze y cichoſci Chryťufowey/ iedność kościelná y poślufzeńſtwo nawyźſzego Pálterzá trzymáli *SkarJedn* 228; Chreſciánie/ teraz dopiero niewolá pogáńſką ſtrapieni/ znáią co to iedność Chreſciánſka/ á ſtolice Piotrá S. poślufzeńſtwo. *SkarJedn* 308, A8, 164, 167 [2 r.], 190, 201 (12).

»posłuszeństwo i prawo« (1): [Luter pisze:] Gdym tedy był vpominan od Milticiufá [...] / ábych do niego [do papieża] ípokorą piła/ co ia rad vczynię/ tylko áby [...] mię też nieprzyniewalano odwoływać piłania mego/ [...] gdy to otrzymam/ chcę być pod poślufzeństwem y prawem iego zawnždy. *BielKron* 195v.

Wyrażenie przyimkowe: »w posłuszeństwie [czyim]« = *będąc posłusznym wobec kogoś* (8): Iáko fię wyłżey o tym Cefarzu Bázylem [...] iákim iedności Chrześciánłkiey/ w poślufzeństwie Papiełkim miłofnikiem był/ powiedziało. *SkarJedn* 228, 158, 333. Cf »w posłuszeństwie być«.

d. O władzy Boga i praw bożych nad wiernymi (też nad szatanem) (36) : A przez krew íprawiedliwość rozumiemy/ ktora fię zamyka wzglądzeniu grzechow y w przyczynthaniu poślufzeństwa Kryłstufowego *BibRadz* II 133b marg.

posłuszeństwo czego (3): gdyż y mátkę fwą fwięta [!] [...] raczył poddać pod poślufzeństwo zakonu tego [tj. małżeństwa] *RejPos* 43v. Cf »posłuszeństwo praw«, Wyrażenie przyimkowe.

W połączeniu szeregowym (1): Obáčże iż nád tobą nic inego nie wiśi iedno pomstá/ ímierć/ á potępienie/ iefli wyłtapiłz s krolełtwá á z opieki Pána fwego ábo s poślufzeństwá iego. *RejPos* 85.

Zwroty: »w posłuszeństwie być« (3): Luter powyedział/ wolęć ia żywot cięłki [!] wieść/ niżli od ítępic fłowa bożego/ lepiej w Bożym poślufzeństwie być/ niżli w luckiem. *BielKron* 197; W mym [= boskim] poślufzeństwie Iudás prawodawcá chwálny *KochPs* 87 [idem] 167.

»chodzić w posłuszeństwie« (1): Wiefz że też y czárt iefł fługá Pána tego/ á zawnždy chodzi w íthráchu á w poślufzeństwie niewolnym iego. *RejPos* 249.

»mieć w posłuszeństwie« (1): iż to ná on čás v ludzi była rzecz niepodobna/ [...] áby tho miał być Mefyafz/ [...] ktory miał mieć w poślufzeństwie wízytki narody fwiátá tego. *RejPos* 80.

»(pod)dać, dan w posłuszeństwo; poddać pod posłuszeństwo« (1;1;1): A támże mu Bog ociec przez tegoż to Proroká powiedác raczy: Iż [...] on będąc íprawiedliwy/ v íprawiedliwi wiele fług moich w niewinności fwoiey: [...] poddam mu też wízytki narody w poślufzeństwo iego *RejPos* 104v, 43v, 239.

»wda(wa)ć (a. da(wa)ć, a. poddać, a. podawać, a. udać) się w posłuszeństwo; wdać (a. poddać) się pod posłuszeństwo« [w tym: komu] (2) [szyk zmienny] (12;2): A tak obaczywłfy też to moy pánie iż fie vpęlnie wdawam wpoślufzeństwo twoie rácz záchować w łáfce fwey żywot moy *RejPs* 182v, 32v, 33, 185, 205, 206v; ábyś [...] odłóżywłfy ná ítronę rozłádek rozumu twego/ poddał fię w poślufzeństwo Duchowi świętemu *GrzegRóżn* A2v; Y vpomina [Dawid] tám wízytki krole y mocarze fwiátá tego/ áby vpádli przed nogi ie^{go}/ á dáli fie w poślufzeństwo iego. *RejPos* 16v; Ale ty poślubiwłfy ftátecność wiáry fwey Pánu fwemu/ okrzćiwłfy fie w imię iego/ wdawłfy fie w poślufzeństwo iego/ przyiáwłfy ná fię wízytki práwá krolełtwá zwirzchności iego/ iefzcze ktemu bierzełz rozmaite dáry *RejPos* 74v, 81, 106, 229, 239v, 241v.

»wystąpić z posłuszeństwa« (2): Bo ínadz iefłcze zmłodości y íprzodki fwoieiemii [!] ípołu wyłtápilichmy/ złemi ípráwami ípoślufzeństwá twego *RejPs* 157; *RejPos* 85.

»wziąć w posłuszeństwo« (1): co o nim v Proroków fłycháli/ iż miał przydz á opánować wízytek fwiát/ á wzyąc w poślufzeństwo wízytki narody *RejPos* 66v.

»w posłuszeństwie żyć« (1): *KochPs* 25 cf »posłuszeństwo praw«.

Wyrażenia: »posłuszeństwo praw« (1): Lud/ któregoś nigdy nie znał/ czołem mi bije/ Ná słuch tylko w posłuszeństwie praw moich żyje. *KochPs* 25.

»podrzucon w posłuszeństwo [komu]« (1): Izali dufszá moiá słuźnie Pánu śwemu/ Nie ma bjć podrzuconá w posłuszeństwo iemu *ArtKanc* Q10v.

Szeregi: »posłuszeństwo a krolestwo« [szyk 1:1] (2): iż iegli sie wdałz pod krolestwo á pod posłuszeństwo iego/ iż y ty bogáctwá światá tego [...] tobie sie sporyć á hoynie ná wżem rozszyć mąią. *RejPos* 241v, 229.

»moc ani posłuszeństwo« (1): zołtał czynić tho co byłá wola Oycá iego świętego/ [...] okázuiąc też tho nam [...] / iż nam żadna moc áni żadne posłuszeństwo groźniejszy nie ma być/ iedno Bogá Oycá náłzego niebieskiego. *RejPos* 40v.

»posłuszeństwo a opanowanie« (1): Iżes fyn moy namileyzy ielt/ á ia tobie dam w posłuszeństwo á w opánowanie thwoie wżyżki narody światá tego. *RejPos* 239.

Wyrażenia przyimkowe: »pod posłuszeństwem« (1):

~ **Szereg:** »pod zakonem i pod posłuszeństwem« (1): Oślicá pod iármem/ znáczy Zydy pod zakonem/ y pod posłuszeństwem Páná Bogá śwego *WujNT* 88. ~

»pod posłuszeństwem [czego]« = *zgodnie z czymś* (1): A ináczey sie vrodzić nie chciał/ chocyay záchował pániństwo mátki śwey świętey/ iedno pod posłuszeństwem zakonu tego [*tj. małżeństwa*]/ który onże sam vltáwić raczył. *RejPos* 43v.

W przen (2) :

Zwrot: »głowy podłożyć w posłuszeństwo« (1): Bo to ielt wielkie więzienie ná mocarze światá tego/ iż rozumy ich są zwiázane słowem Bożym/ ták iż głowy swoie podłożyli w posłuszeństwo iego. *LubPs* ff4.

Szereg: »jarzmo i posłuszeństwo« (1): dla dośtátku [...] gárdziliście kápłanem/ y krolem/ y innym przełożenstwem/ [...] á iármá wdzięcznego Chryśtułowego y posłuszeństwá nośić niechcąc. *SkarKazSej* 674a.

Przen (2) :

Zwrot: »pod posłuszeństwo, w posłuszeństwo po(d)dać« [*w tym: czego* (1)] [szyk *zmienny*] (1:1): A tym obyczáiem ludzie stáwłzy sie przyacielmi Bożymi/ odnawiaią sie [...] martwiąc członki swoie/ á poddać ie pod posłuszeństwo przykazania Bożego y Kościelnego *WujJud* 101v; Kaimowi tákże Pan Bog złość ie^{go} ná oczy wyrzucił/ do pokutj go wziwał/ y słowy gromił: izali ták zgromiony wolá swoię w pokucie/ w posłuszeństwo Boże podał? *SkarŻyw* 81.

a. *O sferze działania boga pogańskiego* (1) :

Zwrot: »pod posłuszeństwem mieć« (1): AEolus, Król ták rzekący/ który wiátry w mocy álbo/ pod posłuszeństwem śwym ma *Mqcz* 4c.

Szereg: »moc albo posłuszeństwo« (1): *Mqcz* 4c *cf* **Zwrot**.

e. *O władzy Boga nad światem, też nad aniołami* (10) :

Zwroty: »być w posłuszeństwie« [szyk *zmienny*] (7): okrágłość wślytka świata ielt w wiecznem posłuszeństwie twoiem *RejPs* 76, 75, 94, 134, 140v, 182; w ktorego posłuszeństwie są y Anyeli/ y wżyżki ine mocárstwa niebá y ziemie *RejAp* 147v.

»mieć w posłuszeństwie« (1): iż dziś [Chrystus] fiedzi ná práwicy iego/ máiąc niebo y z żyęmię [!] w poślufzeństwie swoim *RejPos* 107v.

»podrzucić pod posłuszeństwo« (1): iż Bog ociec wżytko tho podrzucił ná zyemi y ná niebie pod nogi iego [Chrystusa]/ y pod święte poślufzeństwo ie^{go}. *RejPos* 120v.

Wyrażenie *przymkowe*: »w posłuszeństwie« (9): Bo wżytko stworzenie w poślufzeństwie yego *LubPs* G4v. Cf *Zwroty*.

f. O władzy czarta i innych złych mocy nad człowiekiem, też nad aniołami (24) :

Zwroty: »być, stać w posłuszeństwie« [szyk *zmienny*] (3:1): ktorzy byli po cechowani od tey beſtiedy/ á ktorzy [...] w iey poślufzeństwie ſtali. *RejAp* 116v, 108v; iáko małz vydź [...] onego okrutnego Cefárza ſwiátá tego [tj. *diabła*]/ który zázwdy popiſuie głowy tych ktorzy ſą w poślufzeństwie iego *RejPos* 19, 74v.

»(po)dać, poddan w posłuszeństwo; poddać, poddan pod posłuszeństwo« [*w tym: komu, czemu* (3)] (3:1;1:1): Gdyż máło nie wżyfcy wiemy/ iż ledwe nie wżytek ſwiát był poddan pod poślufzeństwo iey [beſtyi]. *RejAp* 140v; Y dał mu [Lucyferowi] był w moc Pan á wpoślufzeństwo/ y w towarzýſtwo/ niezliczoną moc á wielkość inych Aniołow. *RejPos* 100v, 43v, 47, 49v, 52v.

»podbijać pod posłuszeństwo« (1): oto [beſtyja] poczęła podbijać pod poślufzeństwo ſwoie krole/ kfiążetá/ y rozliczne narody *RejAp* 111v.

»przywieść (*a. przywodzić, a. wwieść, a. zwieść*) w posłuszeństwo, na posłuszeństwo, pod posłuszeństwo« (3:1:1): iż iuż [beſtyja] zwiodłá [...] máło nie wżytek ſwiát pod poślufzeństwo ſwoie. *RejAp* 143, BB4; iáko ten chytry zwodnik vmie miſternie toczyć tymi błázny ſwemi/ á przywodzić ie [...] w to omylne á krotkie poślufzeństwo ſwoie *RejPos* 335, 72v, 82v.

»wda(wa)ć (*a. poddać*) się w posłuszeństwo, pod posłuszeństwo« [*w tym: komu* (1)] (4:1): *RejAp* 144v; Pátrzayże záſię iáka ieſt opátrznóść Páná tego/ nád tymi ktorzy [...] nie wdáią ſie w poślufzeństwo inym pánom *RejPos* 218v, 33, 217v, 331.

»wydrzeć się z posłuszeństwa« (1): gdy wzgárdziſz zwirzchnóść á kroleſtwo tego ſprześciwniká ſwego/ á wydrzeſz ſie mocno przez wiárę ſwoię s poślufzeńſtwá iego [...]: iuż on moczár ſwiátá tego zemdleć á zniſzczyć muſi *RejPos* 79v.

»wziąć w posłuszeństwo swoje« (1): *RejPos* 85 cf »opanowanie a posłuszeństwo«.

Szeregi: »moc a posłuszeństwo« (2): ciefząc ſie iż [dusza] ieſt w więzyeniu thák złego pogániná/ kthory ieſt w mocy iego á w poślufzeństwie iego [czarta] *RejPos* 74v, 100v.

»opanowanie a posłuszeństwo« (1): chocia im kęs poſzczęści on miſtrz ich/ [...] áby potym tym ſzáfował wedle woley ſwoiey/ á ie áby potym wziął w opánowanie ſwoie/ á w poślufzeństwo ſwoie *RejPos* 85.

»posłuszeństwo a opieka« (2): iż narod nędzny ludzki [...] iuż był przyſzedł w poślufzeństwo á w opeikę [!] páná inego/ á páná złego á okrutnego *RejPos* 344, 72v.

»wola a posłuszeństwo« (1): iáko tá Beſtia dwurogáta miáła cechować álbo piątnować náſłádownce álbo pochlebniiki ſwoie/ y iáko ie miáła bogácić przywodząc ie ná wolá á ná poślufzeństwo ſwoie. *RejAp* BB4.

g. O władzy człowieka nad przyrodą (20) :

W połączeniu szeregowym (1): A ziemią y ze wśzytkiemi pożytki y rokołszami śwemi podrzucona ięft pod nogi nálze á pod opánowanie nálze/ á poślufzeństwo nálze. *RejAp* 9.

Zwrot: »w swym posłuszeństwie mieć« (1): A tego nie baczy co ięft iemu dano/ że y Orłá rozumem śwym záleci/ y Párdulá záłkoczy/ y Niedźwiedziá kiedj chce w śwym poślufzeństwie mieć może. *RejZwierc* 99.

»po(d)dać (a. da(wa)ć, a. wdać) w posłuszeństwo, pod posłuszeństwo; podrzucić, podrzucony pod posłuszeństwo; poruczyć w posłuszeństwo« [*w tym: komu (10)*] [*szyk zmienny*] (9:6;2:1;1): Wdál iem wpoślufzeństwo łuche łkáły ták iż gdy iem było potrzebá obfitoć wody łnich plynęła *RejPs* 114v, 154, 220v; Wślytki ptałzki nybyesłkye iteż morłkye ryby/ Podaleś w poślufzeństwo yemu bez wśley chyby. *LubPs* C, X6 *marg*; *RejWiz* 36v, 89; áby Pan [...] rokołszował łobie nád nim [*człowiekiem*]/ podrzuciłwśy wśzytko ná ziemi pod poślufzeństwo iego. *RejAp* 1, 9; *RejPos* 74v, 146, 191v [2 r.], 337v [3 r.]; *RejZwierc* 1v [2 r.], 139.

Szeregi: »moc i (a) posłuszeństwo« (3): Oto ia tobie dawam to wśzytko/ co iedno thu oczymá śwemi widzifz/ pod moc á pod poślufzeństwo twoie *RejPos* 337v, 191v; *RejZwierc* 1v.

»posłuszeństwo a opanowanie« (3): O wielkafz tho byłá fwiátłóść/ [...] dáć ták nikczemnemu łtworzeniu w poślufzeństwo á w opánowanie wśzytek fwiát/ y wśzythko łtworzenie iego *RejPos* 337v, 74v, 191v.

W przen (1) : Gdyż to czynią źwirzetà y bełtye łrogie/ Złomiłwśy przyrodzenie/ podawáią rogi Pod łłufzne poślufzeństwo *RejWiz* 89.

3. Deklaracja posłuszeństwa; hołd (13) : wnet po Koronowaniu śwym/ z poślufzeństwem do Rzymu koždy Krol Polłki łłál *OrzRozm* D3; *SkarŻyw* 206.

Zwrot: »posłuszeństwo czynić, udziałać« [*w tym: komu (3)*] = *facere oboedientiam* *JanStat* [*szyk zmienny*] (9:1): Pruły y Pomorzány pod łwą moc przywiódł/ iż mułieli ołd dáwać y poślufzeństwo czynić *BielKron* 356v, 69, 87v, 321, 353v, 354, 365; *StryjKron* 385; MIKOŁAY BISKVP ALSPERłki z łwą Kápitułá czyni poślufzeństwo Kázimierzowi Krolowi Polłkiemu *SarnStat* 1123, 1139.

Szeregi: »ołd i (albo) posłuszeństwo« (2): tám były roznice wielkie miedzy Słężaki/ Węgry á Czechy/ około ołdu álbo poślufzeństwá ktoremu krołętwu ma być powinne Słásko *BielKron* 408, 356.

»posłuszeństwo i poćciwość« (1): Thegoż roku Niezámzłł [!] łyn Przemyłłow zá Kłiążę wyzwołon/ á czynili mu poślufzeństáwo [!] y poćciwość iáko łie godzi. *BielKron* 321.

»posłuszeństwo i poddaność« (1): gdzieć iuż wśzytcy poślufzeństwo iednołtáynemi głófy y poddáość czynić będzim *BielKron* 353v.

4. [Świadczenie w postaci robocizny:

Zwrot: »posłuszeństwo [komu] czynić«: Także też p. Stanisław Spinek ma dom na przedmieściu, na miesckim gruncie; który żadnego posłuszeństwa tak dworskiemu urządowi, jako i miastu nie czyni, ani popłátku żadnego płaci. *LustrWpol* II 29, 29, 30.]

5. Rozkaz [*w tym czyje (3): G sb i pron (2), ai poss (1)*] (6) :

posłuszeństwo nad czym [= czego dotyczące] (1): *RejPos* 101 *cf* »przestąpić posłuszeństwo«.

Zwroty: »dosyć czynić posłuszeństwu [czyjemu], posłuszeństwo [czego] pełnić« (1:1): zdarz mi moy miły panie aby za twą sprawą łtanowały sie wślytki pośtępki moie łktorych bych ia dosyć czynił poślufieństwu twemu *RejPs* 175v; gdyś łyná łwego namilźego w kościele ofiarowałá/ wślytko poślufieństwo zakonu łtárego pełniąc. *SiebRozmyśl* G4v.

»naśladować posłuszeństwa [czyjego]« (1): Abowiem ci ktorzy nie vzywáią náuki ie⁸⁰ trudno máią chodźić łcieľzkámi iego iedno ci ktorzy náśladuią poślufieństvá iego *RejPs* 175.

»przestąpić posłuszeństwo« (1): A wźákoź [szatan] łlyźąc tho/ iż mu [Adamowi] Pan wźdy nieco był zakonu á poślufieństvá zołtáwił iedno nád iednym drzewkiem/ pilnie myłł o tym/ iákoby go był kthemu przywiodł/ aby był przestąpił poślufieństwo ono *RejPos* 101.

Szereg: »zakon a posłuszeństwo« (1): *RejPos* 101 cf »przestąpić posłuszeństwo«.

Wyrażenie przyimkowe: »przeciw posłuszeństwu« (1): Gdy raz czáfu głodu/ káplan ieden do niego o trochę oleiu połtał: á łzářarz powiedział/ ilź go ledwie co máło w łklenicy dla bráciey zołtało. on y tę trochę dáć ná iáłmuźnę kazał. Gdy go piwniczny zaráz niepołłuchał: wyrzucić onę trochę z łklenicą oknem ná kámienie kazał/ mowiąc: niech nic przeciw poślufieństwu w piwnicy niezołtaie. *SkarŻyw* 252.

6. Wyznanie, obrządek religijny (7) : y ták innym narodom łwego poślufieństvá [Grekowie] wiáre Kátholicą Rzymfką [...] obrzydzili. *SkarJedn* 230.

Zwrot: »wdać się w posłuszeństwo« (1): *RejPs* 157v cf »posłuszeństwo a chwała«.

Wyrażenia: »posłuszeństwo bogów pogańskich« (1): *RejPs* 157v cf »posłuszeństwo a chwała«.

»greckie posłuszeństwo« (1): gdzye y kościołow wiele pogorzało/ thák Greckiego iáko Rzymfkiego poślufieństvá náśladuiąc [= *naśladujących*]. *BielKron* 420.

»rzymskie posłuszeństwo« (1): *BielKron* 420 cf »greckie posłuszeństwo«.

Szeregi: »posłuszeństwo a chwała« (1): Y wdáli sie wpoślufieństwo á w chwálę bogow pogáńfkich *RejPs* 157v.

»wiara i posłuszeństwo« (1): o Ceremoniách nie mowię/ bo ty w iedney wierze y poślufieństwie rózne być mogą *SkarJedn* 39.

a. Przyjęcie chrześcijaństwa (3) : Murzyńska ziemia pokwapi sie poddać ręce łwoie bogu [*Ps* 67/32]. (*koment*) To iest poślufieństwo, to sie łpełniło *WróbŻółt* X3.

posłuszeństwo czyje [= *kto przyjął*] (2): *CzechEp* 125; Abowiem nieśmiem nie mowić/ czego Chriřtus nie łprawuie przez mię ku poślufieństwu Pogánow [*in oboedientiam gentium*] *WujNT Rom* 15/18 [*Przekład tego samego tekstu CzechEp*].

7. [Więzenie: Słowa Prawne w rzeczy łobie podobné [...]] Poślufieństwo/ Kábat/ Zákratą/ Więzenie/ Grzymká/ Izdebká/ Szátłáwá/ Sztok/ Ciemnicá/ Káźń/ Kłodá/ Sadzawká/ Byliná. *GroicRejestr* c4v (*Linde*).]

Synonimy: **1.** dyscyplina, karność, obedyjencyja, poddaństwo, powolność; **2.** poddanie, poddaność, podległość, władanie, władność, władza, zwierzchność; **3.** hołd; **4.** obowiązek, powinność, **5.** polecenie, rozkaz, rozkazanie; **6.** obrządek, wyznanie.

Cf **NIEPOŚLUSZEŃSTWO, [POŚLUSTWO], POŚLUSZNOŚĆ**